

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Așteptat și întâmpinat cu înalte sentimente patriotice, într-o atmosferă de via și puternică angajare revoluționară, pentru înfruntarea neabătută a sarcinilor și obiectivelor stabilite de cel de al XIII-lea Congres al P.C.R., secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat în aceste zile o vizită de lucru în județele Satu Mare, Maramureș și Sălaj, Stima și dragostea cu care este înconjurat conducătorul partidului și statului, hotărârea fermă de a face totul pentru binele țării și al poporului reprezintă garanția mersului înainte al întregii societăți, certitudinea că tot ce ne-am propus devine fapt și în acest fel viitorul spre care ne călăuzește se apropie pas cu pas, relevându-ne noi trepte de progres și civilizație.

50 DE ANI DE LA PROCESUL DE LA BRAȘOV

Sub steagul luptei revoluționare

1933 este anul în care Partidul Comunist Român, făcând politică ce a înțeles înaintea tuturor pericolul ascensiunii fasciste în Europa pentru pacea continentului, și, mai ales, pentru libertatea, suveranitatea și integritatea teritorială a patriei, a hotărât formarea Comitetului Național Antifascist, conceput ca un larg organism de masă, capabil să grupeze toate forțele doritoare să opere instituțiile democratice ale țării, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, să bazeze drumul elementelor pro-fasciste, intens sprijinite din exteriorul țării.

În comitetul acestei organizații naționale de masă, de o importanță capitală pentru promovarea politicii Partidului Comunist Român, a fost desemnat tânărul de 15 ani, Nicolae Ceaușescu, la propunerea organizației din București, propunere însoțită de Secretariatul Central al P.C.R.

Iată cum relatează secretarul organizației locale București a P.C.R., Ion Popescu-Puțuri, această promovare:

„S-a pus problema pe cine trimitem. Am apelat la sindicate, pentru că acolo era locul cel mai bun de selectare a cadrelor. Acolo puteai vedea cine are mai mult talent de a se manifesta organizatoric, propagandistic, cine își aduce contribuția personală la organizarea și desfășurarea acțiunilor clasei muncitoare, puteai constata cum se manifestă, în întinări, cu prilejul discuțiilor, care îl era influența asupra ascultătorilor...”

„Printre aceștia s-a remarcat tovarășul Nicolae Ceaușescu ca un animator, ca unul care pune pasiune în tot ce făcea. El auzise, au dat rapoarte pe linie sindicală, pe linie de tineret, că era un tânăr care are calitățile cerute pentru noua organizație. Așa a luat legătura comitetul organizației de București, cu dînsul...”

Luind cuvîntul la ședința de constituire a Comitetului Național Antifascist, tânărul revoluționar ce se afirmase în lupta sindicală, prin participarea la demonstrații și greve, prin cuvîntări înflăcorate, de profundă viziune politică, a vorbit despre pericolul fascist și despre misiunea noi organizații de a constitui o barieră fermă împotriva tenturilor urmărite de curcurele cele mai reacționare ale țării, ostile maselor, democrației și intereselor fundamentale ale poporului.

Conșcruindu-se cu toată ordoarea și puterea de muncă misiuni de mobilizare a tuturor forțelor politice democratice și progresiste ale poporului român pentru apărarea integrității și suveranității patriei împotriva pericolului agresivității fasciste; misiuni de a constituia masele muncitoare de necesitatea promovării intereselor lor fundamentale, tânărul comunist, membru al Comitetului Național Antifascist, a participat conștient la întrunirile organizate în diferite sectoare ale Capitalei de către acest Comitet, la întruniri

Emil Poenaru

Continuare în pag. a 6-a

Pentru popor, împreună cu poporul

Pentru popor, împreună cu poporul. Iată o sintagmă care apare frecvent în opera, în discursurile secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și ea alcătuiește, într-un fel, însăși natura, starea politică și socială a oricărui demers care privește prezentul și viitorul nației noastre, actualitatea și perspectiva efortului creator. Este acel mod al convergenței de spirit prin care acțiunea practică, revoluționară, dobândește substanța și motivația unui sentiment patriotic înălțător. Îl regăsim răsfrîngerile pe multiple planuri și în toate domeniile de activitate. Ea, această sintagmă, a consacrat și o optică nouă asupra vieții și un stil care face și mai evidentă istoria ultimilor ani, într-un consens care este al construcției, al edificării, al împlinirii. **Pentru popor, împreună cu poporul** reprezintă o constantă de fond a epocii care începe odată cu Congresul al IX-lea al partidului și traversează toate căutările, toate frământările și experiențele condiției noastre economice, moral-politice și sociale, toate împlinirile care fac din acest timp simbolul și realitatea unei patrii în plină ascensiune, propulsată mereu pe noi trepte ale dezvoltării și civilizației socialiste.

Personificarea aceasta și, în expresia ei cea mai exactă, dialogul pe care îl purtăm și îl susținem sub toate aspectele vieții noastre economice și sociale, condeie evidente ale acestui stil prin care țara și oamenii săi intră în contact cu prezentul și viitorul, un legământ cu înșela și, mai mult decît aști, cu munca și viața tuturor fiilor și fiicelor patriei, sub semnul luptei pentru împlinirea celor mai înalte aspirații și idealuri. Îi vedem la tribuna forumurilor de partid, ale democrației noastre socialiste, la întîlniri cu reprezentanți ai altor partide, țări și popoare, îl vedem în vizite de lucru în țară, discutînd cu oamenii muncii, cu specialiștii, interesîndu-se de probleme care privesc în mod concret și necesar viața, oferind soluții, propunînd perspective, impulsînd mersul înainte al întregii societăți. Este un traiect istoric și o ilustrare pe măsură a acelei energii revoluționare de care se lua cunoștință acum cincizeci de ani și de care ființa întregă a țării avea să se cuprindă și să continue, să dezvolte și să întărească o operă fără precedent.

Visita de lucru din aceste zile a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în județele Satu Mare, Maramureș și Sălaj, cuvîntările rostite de secretarul general al partidului la marile adunări populare din municipiile acestor județe sînt încă o dovadă, încă un argument prin care sintagma **pentru popor, împreună cu poporul** se ilustrează într-o permanență și vie ascendență a realității, printr-un permanent și viu impuls creator. Racordarea la marea potențial constructiv al țării, județele României socialiste nu străbătut și străbat un timp dinamic, înfloritor, ele însele constituindu-se în cititorii unei **Epocii Nicolae Ceaușescu**. Integrate amplitudii proces de dezvoltare hotărît la cel de-al XIII-lea Congres al partidului, în cel de-al optulea cincinal și la nivelul unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile de activitate, toate localitățile țării, întregul lor potențial tehnico-economic, uman și social primesc prin aceste demersuri girul înfăptuirii exemplare a sarcinilor și obiectivelor asumate, din această omniprezență și mobilizatoare perspectivă **pentru popor, împreună cu poporul**.

Antologia Luceafărul

Cuvinte de Mai

Ne-am logodit cu tot ce-nseamnă Zbor, învîntînd spre Comunism, o, Țară!

Acum, în Mai, poporul muncitor Sîcșește vieții-ți legendară:

Viitorul nu se lasă pe eroi, Oasele lor mai luminează huma.

Pămînt de luptători și de poeți, în Univers ne ești, prin spațiu, muma.

Gînd lingă gînd, poeți și muncitori, Țărani cu sufletul amoroșind a piine.

Urmă Partidul Comunist Român, cu inima să scriem luminos miine.

Dan Rotaru

Luceafărul

Irezistibila chemare

O zi de cite ori poposec la Segarcea — satul natal cu miraculoasă, neistovită putere de atracție asupra mea —, prima descindere o fac cu numărul 1 a satului — cea în care s-a născut și și-a trăit zbrucimata copilărie poezii de sorginte și factură astrală, Dimitrie Stelaru. Pașii mă poartă de fiecare dată către unghiul dinspre miazăzi al curții, alungit ca o aripă de zbor spre pîrluc care curge în departe, în vale, revărsîndu-se cu susur lin în Siul ce-și mină undele alene, paralele cu Oltul, către vadul străbun al Dunării. Este locul în care cred — credință și speranță totodată — că s-ar putea înălța statuia înconjurată de flori a celui ivit în lumină cu „gemetele țării” acestul colț de țară și de lume în urechi.

Satul datorează această cinstire alesului său flu, care l-a purtat pretutîndeni în suflet ca pe-o lăcană de nesters. Cîci satul, cu întregul său univers existențial, a constituit matricea spirituală a celui care și-a petrecut copilăria printre oamenii cîmpului, cunoșcîndu-le de timpuriu nevoile, durerile, bucuriile. El și-a pus puternic amprenta pe firea viitorului poet, care a moștenit de la părinții săi și oamenii în mijlocul cărora s-a născut atitudinea mină și orgolioasă, asumarea conștientă a tragismului vieții, dorința de a-și supune destinul, prin afirmarea propriei demnități. Arma sa adecvată de luptă a fost scrisul, mai precis spus poezia — cea care l-a propulsat din mizeria cotidiană a existenței pe cele mai înalte culmi ale viziunii și creației sale artistice.

S-a vorbit despre Dimitrie Stelaru ca despre un poet al vagabondajului, al taveranelor, al

boemel, al lumii interlope. S-a accentuat mai ales — și cu deplin temel — asupra caracterului citadin al liricii sale. Se cuvîne precizat însă că satul — așa cum l-a cunoscut în anii copilăriei, ca și mai tîrziu — a rămas o permanență a viziunilor sale poetice, răzbind periodic pe parcursul întregii creații stelariene. Se știe, într-adevăr, că poetul a fost un vesnic rătăcitor prin diverse orșe ale țării, pe lespezile cărora și-a purtat „trupul gol și flă-

Ion Segărcanu

Continuare în pag. a 7-a

ATITUDINI

Analize stereotipe

„S”ramatică narativă” (Tzv. Todorov), „model constituțional”, „structură narativă”, „formule sintactice”, „performanță” (A. J. Greimas), „roluri narative”, „universalele povestirii” (Cl. Bremond), iată o serie de termeni care reflectă o largă tendință în teoria contemporană a narativității de a reduce universalul prozei la o schemă paradigmatică. Sînt excluse din cîmpul cercetării: caracteristicul, originalitatea, culoarea, subiectivitatea, elemente care, cel puțin în viziune estetică modernă, sînt hotărîtoare în constituirea specificului literar și a valorii artistice. Putem utiliza o asemenea instrumen-

tație în studiul prozei noastre contemporane? Putem extrage o structură literară comună din opera unor prozatori atît de diferiți ca Marin Preda, D. R. Popescu, Constantin Chihiță, Ion Lăncrăjan? Sau din alte alături la fel de eterogene? George Bălănt, Dinu Săraru, Al. Ivășcu, Paul Anghel, Nicolae Breban, Eugen Barbu, Constantin Toiu, Dumitru Popescu, Francisc Păcurariu, Augustin Buzura, Fănuș Neagu, Mircea Ciobanu, Nicolae Velea, Titus Popovici, Laurențiu Fulga, Petre Sălcudeanu

Marian Vasile

Continuare în pag. a 7-a

Vocația profesorului

de-ar fi fost să scriu fie numai despre contribuția lui Constantin Ciopraga la cunoașterea, înțelegerea și „apropierea” lui Mihail Sadoveanu (mai marele său conatidat pășceanu), la re-cunoașterea acestuia în posteritate (cf. col. Mihail Sadoveanu, Fascinația tiparelor — analiză publicată în revistă de filologie din Iași, București sau Cluj-Napoca), la cursurile, examenele și întîlnirile cu studenții, cu profesorii ori cu iubitorii de literatură română, fără a mai comenta înfinia „producție” publicistică a criticului și istoricului literar pe aceeași temă (articole, studii introductive, prefețe sau postfețe), și ar fi suficient de conchis că autorul lor și-a câștigat, ca pașni alți după G. Călinescu, un loc așa de distinct, și sigur, și peren în literatura română.

Dar a fost să fie și așa — pînd acum, unică — Personalitate [al] literaturii române (1976), sinteză de care atîta nevoie avea, și încă era, cultura românească.

Su l-am avut profesor pe prof. Constantin Ciopraga. L-am descoperit, relativ tîrziu, prin bibliografiile și studiile de neocrit în cele mai diverse domenii ale literaturii interbelice. Dar nu numai interbelice. (Bunaoară, printr-o analiză pertinentă, surprinzătoare de aderentă la poezia contemporană, de un calm și comprehensiv, într-un simț românesc — analiză publicată în România literară — criticul Constantin Ciopraga tăia, elegant, nodul gordian al disputelor dintre „tradiționalismul sâmbător” și „modernismul” presupus în ceea ce privesc lirica lui Ioan Alexandru — lirică, evident, apreciată pozitiv, ca reprezentativă pentru creația autorului și nu numai a lui, dar a momentului patriotic pe care îl trăim. Imnele acestuia erau interpretate nu așa sau așa, ci ca poezii în sine, evident cu o înaltă semnificație patriotică.)

Așadar, l-am descoperit tîrziu pe prof. Constantin Ciopraga și, mai cu seamă, după 1980, cînd, la Centenarul lui Mihail Sadoveanu, n-a rezistat tentației ca, trecînd prin Pașcani sau prin Fălticeni, să ne arate cite ceva din „drumurile lui Sadoveanu”. Cînd am revenit în „dulcele țîrg al leșilor”, sau cînd Domnia-Sa a venit la București, n-au fost mai puține clipe de bucurie intelectuală: fiecare casă odăză împreună, fiecare strădă („Binecunoscut, de pildă), fiecare pîrlucet își revelează, parcă, un anume parfum, o anume tradiție, o acesă personalitate. Profesorul Constantin Ciopraga era, pentru mine, un adevărat Vergiliu într-un infern (fie și el de frumusețe și aici era casa lui Cluj, aici „Casa Popor”, aici a lui...), dîncolo a stat Creangă, a stat Topirceanu, Mihail Cărdreanu, am ajuns la Casa lui Sadoveanu! — acolo au fost oare „plopii fără soți” al Cleopatrei Poenaru? N-am să fac acum — și aici — înscențatul tuturor riturilor sau clipelor petrecute — cu vînta Domniei-Sale — împreună. Și nici ezegea operelor sale. Durabile (trezi bibliografice).

Ceea ce am remarcat, și aș vrea să spun aici, este că, totdeauna am simțit — în ceea ce scrie, face sau constată, doct, doctoral decent, Constantin Ciopraga — vocația Profesorului. A profesorului vesnic curios, mereu însetat de cunoaștere (deși știe atîtea!), care-și face și datoria la catedră, dar, cred, exigent fiind, nu-și agosează, nu-și îmboldăvește studenții. A profesorului care, fiind solicitat la „doctorate” sau colaborări revuistice, răspunde prompt, fără întîrzieri, santeaje ori șicane. A profesorului, erudit, și filosof, care-și scrie cărțile în mare

Fănuș Băileșteanu

Continuare în pag. a 2-a

IN ACEST NUMAR:

- SUB SEMNUL CONGRESULUI IX ● Ion Lăncrăjan: „Am jurat și jur pe scriitorii care au perpeluat prin veacuri puterea epică a epocilor homerice”
- Poeme de Gheorghe Tomozei ● Ecouri la masa rotundă „Originea românească a ceapilor. Argumente limbii române” ● Numele poetului de Cezar Ivănescu ● Cumpănă de George Albu ● Poșta redacției de Ion Gheorghe ● Confabule de Iulian Neacu ● Rememorări de Mircea Micu ● Mapamond

JURNAL DE POET

BLAGA

Se împlineste în această lună a înfloririi un sfert de veac de la moartea lui Blaga. Îndeajuns vreme pentru un poet de-a-și transbordă mosteniirea unei alte generații dacă aceasta o cere, sau de a se închide în rîni celor ce nu pot vorbi prin această regenerare celor viitoare.

Avea tînarul student doctorand la Viena douăzeci și trei de ani, cînd se destrămau două imperii în jurul nostru. Începea o epocă a națiunilor întredite după veacuri de concreșteri vitregite. Poporul român aștepta sufletul Transilvaniei: îl auzise prin Coșbuc și Goga,

mestri poeți, născuți nu făcuți, și mari dascăli, un Ardeal cu probleme de sta-tornice, fidelitate, demnitate și libertate, alîndu-se în-tregul lui. Blaga nu este atît dascăl cît profesor.

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 6-a

florin costinescu

Stăpina păsării colibri

Miine vom merge în piața cu păsări exotice — îți voi cumpăra o pasăre colibri pentru fiecare suris ce-ai aplaci — creangă plină de floare — spre mine...

Deocamdată număr ramurile acestui copac suspendat și nu știu cum să facă să le piardă șiul; mereu iau numărătoarea de la capăt cu speranță și înverșunare, una, două, trei, crengile se lovesc una de alta, își scutură mugurii, îmi ating în zăbater singele și el, vin în apărare, se tulbură...

Unul spre celălalt

Eu îți spun doar atât: au înflorit coșii, restul sa seama lor piină cind, într-o noapte, tipă speriat de singurătate fructul; apoi începe iar liniștea prin care alergăm unul spre altul descultii...

Liniștea cetăților antice

Noi avem gustul cetăților antice unde zeii au devenit umbre, unde umbrele umblă în toagă, unde zorii țin pe umeri amfore pline cu nectar, iar serile își sprînză fruntea pe mironidenii între pietrele sfidind pulberena ne simțim ocrotiți de agresiunea albă a cuvintelor

Statuie purtind coroana sincerității

Fii bucurată cu ochii pe minutarele cele fără oprire; timpul îți pune lanț de aur la gleznă și-ți spune: pierde-te, pierde-te în viitorul ce mereu se stăruiește pe Marea Lubrii; lasă valul cel șielos și albastru, cel puternic și neîndurător să te cuprindă să te ridice — statuie vie purtind Coroana Sincerității.

Regatul cu doi locuitori

Noi simțim un regat cu doi locuitori, acest petec de pământ, cei tălpile noastre, acest crăp de cer, cit să putem privi în sus se aparțin prin iubire; Noi n-am moștenit nici un hotărâre nici o ființă, nici un lăcră, nici o petală, țara locuită de noi nu este trecută în hărășile lumii dor există, există, există.

Propunere de a fi

Să fim, iubito, ce n-am fost niciodată, două pinze așteptând căderea neegală a colorilor, a albului, a roșului a albastrului, a violetului, a negrului, cel atât de încăpător, după cum le citește sentința cu sufletul lui imaculat, pictorul, două pinze potopite de frumusețe ca de o ploaie cerească — cine ne strigă din alb? Cine din roșu? Cine din albastru? Sintem inconjurați de voci necunoscute care întrebă și dispar înainte de a primi vreun răspuns, rămâne din ele doar ecoul — abur deasupra colorilor...

Cinci

● Ca apa cea repede, tinerețea — o umbră trecătoare, fără să dea însă vreun semn că ar încerca măcar să scape vreo picătură de ploaie. Animalele părăsesc drumurile cu bulgări sfărâmați și răstosul îndoielnic al tufelor de pe margine, cu o parte din frunze arșinate, deși nu era nici august. Ciinii stăteau și ei ascunși, cu limbile gâlbui ieșite de-un cot și nu mai aveau chef să atragă atenția nici cu un lătrat răgușit... Doar găinilor se părea că nu le pasă de nimic, scurtau din ce în ce mai adinc în țărână, iar ratele și găștele stăteau aproape tot timpul pe balta ce se zădărnise destul, făcând o gălgăie...

Nisip

Marea ne confundă cu țărâmul valul se izbește de trupurile noastre, Marea ne confundă cu țărâmul valul mușcă din trupurile noastre, Marea ne confundă cu țărâmul valul trage în apă trupurile noastre

Fără întoarcere

Călătoria noastră se oprește sub acest cișec în care fructele nu ajung niciodată la coacere drumul e cu atât mai lipsit de oprește cu cât este fără întoarcere...

la sud, la est, la vest n-am aflat încă pentru că regatul cu doi locuitori este mișcător.

N-avem orgoliul de a-i da un nume numiți-îi voi, ce ați aflat doar acum de existența lui.

Propunere de a fi

Să fim, iubito, ce n-am fost niciodată, două pinze așteptând căderea neegală a colorilor, a albului, a roșului a albastrului, a violetului, a negrului, cel atât de încăpător, după cum le citește sentința cu sufletul lui imaculat, pictorul, două pinze potopite de frumusețe ca de o ploaie cerească — cine ne strigă din alb? Cine din roșu? Cine din albastru? Sintem inconjurați de voci necunoscute care întrebă și dispar înainte de a primi vreun răspuns, rămâne din ele doar ecoul — abur deasupra colorilor...

Cinci

● Ca apa cea repede, tinerețea — o umbră trecătoare, fără să dea însă vreun semn că ar încerca măcar să scape vreo picătură de ploaie. Animalele părăsesc drumurile cu bulgări sfărâmați și răstosul îndoielnic al tufelor de pe margine, cu o parte din frunze arșinate, deși nu era nici august. Ciinii stăteau și ei ascunși, cu limbile gâlbui ieșite de-un cot și nu mai aveau chef să atragă atenția nici cu un lătrat răgușit... Doar găinilor se părea că nu le pasă de nimic, scurtau din ce în ce mai adinc în țărână, iar ratele și găștele stăteau aproape tot timpul pe balta ce se zădărnise destul, făcând o gălgăie...

Nisip

Marea ne confundă cu țărâmul valul se izbește de trupurile noastre, Marea ne confundă cu țărâmul valul mușcă din trupurile noastre, Marea ne confundă cu țărâmul valul trage în apă trupurile noastre

Fără întoarcere

Călătoria noastră se oprește sub acest cișec în care fructele nu ajung niciodată la coacere drumul e cu atât mai lipsit de oprește cu cât este fără întoarcere...

tudor stancu

Scurtă vacanță

Văra se arătase secetoasă, cu nori pufoși și albi, cere pluteau leneșoși pe la mare înălțime, lăsând peste câmpuri cite o umbră trecătoare, fără să dea însă vreun semn că ar încerca măcar să scape vreo picătură de ploaie. Animalele părăsesc drumurile cu bulgări sfărâmați și răstosul îndoielnic al tufelor de pe margine, cu o parte din frunze arșinate, deși nu era nici august. Ciinii stăteau și ei ascunși, cu limbile gâlbui ieșite de-un cot și nu mai aveau chef să atragă atenția nici cu un lătrat răgușit... Doar găinilor se părea că nu le pasă de nimic, scurtau din ce în ce mai adinc în țărână, iar ratele și găștele stăteau aproape tot timpul pe balta ce se zădărnise destul, făcând o gălgăie...

Desen de Nicolae Gadonschi

În stare s-ji mai aiute la treburile casei. Nu stiam cum fusese în tinerețe, despre trecutul lui nu se vorbea niciodată în casa aceea iar mie mi plăcea, un mosulet calm și mualic, cu țigara stinsă întotdeauna în colțul gurii. Cum eram de fiecare dată în vacanță, bunica-mea părea că se ocupă în mod special de mine, ca și cum-as fi fost un copil de vârstă mea. Mă țineu de mână și încerca uneori s-o alute dar nu reușea niciodată, de parcă ar fi avut două mâini stingi... Dar eu mă cam plicicisem la țară, mi-era dor de viața agitată de la oraș și nici nu prea aveam pe acolo nici prieteni mai de doamne-aiută sau măcar de vîrstă mea. Mă țineu copiii orau plecați și ei la runde în saletă din împrejurimi și cei care rămăseseră mă cam ocoleau, poate pentru faptul că eram nițel mai mare decit ei, dar nici eu nu mă apropiasem de ei, aveam alfel de jocuri, alfel de preocupări cu care nu mă acomodasem și care, de fapt, nu mă interesau și nu-mi plăceau. Mă legasem într-un fel de băiatul vecinei, un tinăr de vreo douăzeci și cinci de ani care îmi repara undite — uneori pescuiau în balta cu rate. — si-mi făcea arcuri cu săreți, dar nici acela nu prea avea timp, făcea naveta într-un oraș din apropiere o fabrică de nutrețuri combinate, pleca dis-de-dimineață și venea pe la șase seara cind mă lucra și prin grădina...

Ulta pe care stătea bunica era lungă, un drum bolovănos și prăfos, cu santul plin de pădăni și scările din vînt. Drumul cobora spre balta, și pînă să alungă la ea treceai de un pic de pînă scunzi, cu ramuri rare și cu ace și mai rare, de o cimp cu fason, o mică orombuste și apoi te trezeai chiar pe mal. Erau acolo și trestii frave, uscate, putrede, și mă ascundeam printre ele, murcîndu-mi pantofii de noroi cind încercam să pescuiesc, totul fiind doar un motiv, o scuză pentru că priveam mai tot timpul la suprafața apei, ușor încrețită de o adiere uscată, care se lăsa din senin, din cind în cind. Nu stiam dacă era bine că eram singur, dar nu stiam nici dacă era mai bine să fi fost împreună cu copiii mei, sau cu oamenii mari de acolo, căror nu puteam să le spun gîndurile mele, frămîntările mele, deși poate că m-ar fi înțeles. Îmi era teamă că nu e tocmai sănătos să am de-a face cu persoane care n-au aceleași griji ca ale mele, cu toate că prezenta lor îmi făcea uneori plăcere, chiar mă deconecta. Ei aveau însă alte idei despre viață, sau poate numai că trăiau altfel decit mine sau de cum as fi vrut eu să trăiesc...

valeriu ocrain

Intunecare

d e la Hotel Europa o mitralieră ne ține pe loc de un ceas. Nu pot să-mi dau seama exact de la care geam. Toate au obioane trase. Se aude doar un lătrat surd, o răpăială scurtă și fierbinte.

De citeva zile înaintăm, înaintăm mereu, zile fără anotimp și fără calendar. Ne-am oprit aici ca să ne odihnim? Desigur, nu. O vom face la sfîrșit cind va fi loc și pentru altceva. Acum trebuie să mergem mai departe, pînă la capăt... pînă la capăt...

Dar nimeni nu mă înaintează. Cei care încercaseră brodează acum trotuarul ca o dantelă ciudată, fără noimă. Nu mi-a venit încă rîndul, dar am senzația că a trecut de mult și gîsul energic al locotenentului nu ajunge decit pînă la urechile mele.

Sînt doar vreo patruzeci de metri pînă la clădirea pe care stăteam, cu care ne-am contopit, cad perpendicular. Ușa dată de perele mă așteaptă, mă cheamă, mă fascinează. Încep să mă tîrăsc pe lîngă vitrinele oblonite. Din clipă în clipă citeva gloanțe mă pot țintii de asfalt. Înaintez îngrozitor de încet în ciuda efortului și a micșurării rozei. Dar „cîteva” taie. Trebuie să termin odată.

Sar în sus. Fug în zig-zag pînă lîngă peretele hotelului. Mă năpustesc în hol, apoi pe scara care urcă la etaj. Coridorul lung e pus-

tiu, atât de pustiu încit îți vine a crede că așa a fost mereu. Deschid ușile cu cizma grea și trec mereu mai departe. Mina stringe pistoletul pînă cu cartuze. Din clipă în clipă se putea întîlni omul care ne-a dantelat plutoni. Mai deschid o ușă. Lîngă geam o mitralieră zace pe pat. Sînt gata să trag, dar nu vîd pe nimeni. Faraea din stînga a camerei e mascată de ușă. Înaintez atent, gata pentru orice atac. Am impresia că aud respirația celui de după ușă.

Nu mai pot rezista. Trebuie să văd dacă e cineva în spatele ușii. Mai fac un pas înainte și mă întorc brusc.

Sînt cum mi se tale răsuflarea. În fata mea un om cu barba murdară, mare, cu ochii turbatați ține un pistol îndreptat exact spre pieptul meu. Mina mi-a înghețat. Nu mai am putere să apăs pe trăgaci. Dar nici el nu trage. Nu înțeleg de ce nu trage. A împietrit ca și mine. Ne privim ochi în ochi fără să clipim, cu pistoalele îndreptate unul spre celălalt. E hidos, e mai hidos decit moartea și nu trage în mine.

O clipă numai degetele mă ascultă. Închid ochii și apăs pe trăgaci. Detunăturile se unesc cu un răcnet de triumf asurzind-mă.

S-a făcut liniște. E atîta liniște de parcă s-ar fi sfîrșit războiul. Poate chiar s-a sfîrșit. Deschid ochii. La picior, puzderie, cioburi de ogîndă. Mă aplec și în genunchi încep să adun omul risipit în ele.

teatru

«Ionești»

1. Liniștea aparentă a unei familii, ce pare că a atins stadiul echilibrului, al fericiții delințe — părinți și copii, două cupluri — e încercată, mai întii, de declinul sonor al telefonului, prin intermediul căruia o voce anonimă va judeca și ironiza devenirea inechitabilă a tatălui, apoi a fiului (judecata se deduce din replicile personajelor din scenă, vocea nu se face auzită niciodată). Pe fondul acestui surd amenințări, planim cu insistență asupra familiei — vocea poate fi insus glasul propriei lor constituție — demisia capului familiei, din funcția de director adjunct, va produce declanșarea dezechilibrului, destrămarea liniștii atmosferice de întoarcere. În urma unui astfel de eveniment, aparent minor, dar dramatic (prin repetare), fiecare membru al familiei își pierde firea, reacționînd fiecare în felul său, manifestînd fiecare exotism, însă de interes și de acțiune, față de drama unui om, care l-a ajutat pînă aici să urce, să-și păstreze fruntea sus. Prezența inibitantă a personajelor absente (numie doar, Vasilescu, Bumbescu, vocea anonimă) accentuează pierderea identității celor de față. În căutarea unei linii de plutire, de maximă rezistență a personajelor sale, autorul Platon Pardău își situează personajele în situații limită, încercîndu-le

muzică

«Drumuri în lumină»

Simfonia I, «Drumuri în lumină» de Ulpiu Viad, partitură recent tipărită la Editura Muzicală, este o lucrare de dimensuni medii, sub-medii chiar. Binecîntele, nu acestora vor fi criteriile după care se judecă valoarea muzicii însă fapt este că, de cele mai multe ori, etosul muzicii (înțelegînd prin aceasta o sferă largă unde ar putea intra masivitatea constructivă lăsînd în urechile ascultătorilor cea specifică impresie pe care o imprimă contrastele dozate și proporționate pe distanțe mari și foarte mari) se lasă puternic înlăturat de criteriile aparținînd etosului muzicii. Cu toate acestea, specificitatea pentru muzică — timpul. Să plecăm însă de la subtilul lucrării, subtilul care nu ne poate rămîne indiferent în privința unei abordări a conținutului muzical — nu dîintr-un codign de vedere exclusiv partitură, ci dîintr-unul încercînd să desprindă elementele stilistice relevante sau cea continuitate, procedeu compozitiv — etos precedînd orice afirmație de natură axiologică. La o primă vedere, ceea ce pare a se apropia cel mai mult de subtilu este, în partitură, preeminența factorului melodic. Întîlnim aici melodii expuse simplu, deasupra unui „fundal”, unei „țesături” orchestrale suficient de omogene pentru a se erija în „armonie” sau sufi-

teatru

«Ionești»

detaliate dintre paranteze, dar și si depășite. Textul concret nu permite o fantazare scenică sub raportul regiei, crează, în schimb, posibilitatea unei deveniri actoricești de registre multiple. Încercîndu-se dramatică a personajului, încarnat de un actor de talia lui Gheorghe Dinică, se răsună asupra celorlalți existente. Determinînd noduri relaționale, de ritm, de voce, de gesturi. Buna corelare dintre text-regie-actor face din Ioan Ionescu fap-tura cea mai adaptată (de aceea și cea mai rebelă) pe drumul sinuos al urcării sociale, pe cit de maleabilă, pe atît de uzată în împrejurări severe, ca vagabond al santierelor (trecînd de la baracă la comun, de la bloc la vilă), face din el o ființă chinată suflătește, nu numai de ambițiile sale (alunose într-o stare crenpusculară, jalnică), ci și de ambițiile furtivoase ale fiului său (de Claudio Buleonț vehement, coleric, combativ și nesativist).

muzică

«Drumuri în lumină»

Simfonia I, «Drumuri în lumină» de Ulpiu Viad, partitură recent tipărită la Editura Muzicală, este o lucrare de dimensuni medii, sub-medii chiar. Binecîntele, nu acestora vor fi criteriile după care se judecă valoarea muzicii însă fapt este că, de cele mai multe ori, etosul muzicii (înțelegînd prin aceasta o sferă largă unde ar putea intra masivitatea constructivă lăsînd în urechile ascultătorilor cea specifică impresie pe care o imprimă contrastele dozate și proporționate pe distanțe mari și foarte mari) se lasă puternic înlăturat de criteriile aparținînd etosului muzicii. Cu toate acestea, specificitatea pentru muzică — timpul. Să plecăm însă de la subtilul lucrării, subtilul care nu ne poate rămîne indiferent în privința unei abordări a conținutului muzical — nu dîintr-un codign de vedere exclusiv partitură, ci dîintr-unul încercînd să desprindă elementele stilistice relevante sau cea continuitate, procedeu compozitiv — etos precedînd orice afirmație de natură axiologică. La o primă vedere, ceea ce pare a se apropia cel mai mult de subtilu este, în partitură, preeminența factorului melodic. Întîlnim aici melodii expuse simplu, deasupra unui „fundal”, unei „țesături” orchestrale suficient de omogene pentru a se erija în „armonie” sau sufi-

muzică

«Drumuri în lumină»

cient de nediferențiate pentru a nu aspira la „investitura” de linie melodică; mai întîlnim fascicule de melodii alt de puternic, de întim îmbrăcate, încit ceea ce ne îndreptăste să le considerăm ca atare ține mai degrabă de observația că, luat separat, fiecare fir are pe deplin caracteristicile definitorii ale unei linii melodice. Alia idee este cea a contrastului din acest punct de vedere, dacă în privința subtilului lucrării analizîndu-i conținutul semantic, ideea contrastului apare aici evidentă, cu acea evidență pe care, în filosofie și logică, o reliefați atunci cind se vorbește de „adevăr analitic” (pentru a fi perceptibile ca atare, pentru a fi deci „în lumină”, trebuie să se creeze un contrast între ceea ce se consideră a fi „drum” și un anumit fundal față de care „luminozitatea” funcționează). Am insistat altă dată asupra unor idei care ar putea părea fastidioase intrucit ele ni se par simptomatice pentru analiza modului în care o partitură poate purta, cu îndreptățire, un subtilu programatic. E cert că muzica lui Ulpiu Viad are un etos aparte și el este, în esență, specific unei largi suprafețe a creației sale (asupra lui am insistat cu alte prilejuri). Ne-a interesat însă aici un mecanism de gîndire auctorială, care poate fi ușor superpozabil unui meca-

rilor căzuti, dar bărbia se păstra încă fermă, pătrată. Nevastă-sa, o țigancă grasă, gel-beget, stătea tot timpul acasă și făcea copii. Cel mai mic dintre copii avea doi ani, cel mai mare treisprezece, o fată căreia îi venise vremea mărîșului. Pe țigan lunea îl porecile, la un moment dat, Perlan, iar copiii erau toți, de-atunci, ai lui Perlan, fără să mai fie nevoie să fie distinși unit de alții, poate doar la școală, unde trebuiau totuși trecuți într-un fel în catalog. Îl mai chema și Niță, asta se mai știa prin sat, poate îl chema Niță Niță, sau numai Niță și alții, dar numele care era trecut pe buletinul de identitate nu-i putea ști decit seful de post și cind îl întreba cineva, zîmbea smechereste și schimba vorba. Pe fiecare dintre cei trei băieți ai săi lunea îl știa tot de Niță, Niță al lui Perlan, mic, mare și mijlociu, iar cele două fete purtau numele mamei, Ecaterina. Perlan era denumirea unui detergent ce se găsea la magazinul mixt din sat și care fusese mult timp de mald pentru că spăla foarte eficient și dădea rufelor albe o strălucire deosebită. Dar nimeni nu mai știa de ce îi dăduseră porecla, poate numai din cauza faptului că era un țigan blond, lucru mai rar întîlnit, poate că mai todeauna cind trecuți pe lângă el se vedeau rufe înștinate la uscat între două crengi de corcoduș sau poate tocmai din ziua cind fusese prins în gară cu niște santieristi prapășiți prin partea locului bînd alcool melitic furat dîintr-un vagon, de care-l limpeziseră cu Perlan...

În ziua aceea care nu se prea deosebea de altele, în afară de faptul că mă sculasesm mai devreme ca de obicei, pe la ora prinzului mă întorceam de la baltă și mi-era o foame de lup, în ciuda căldurii înăbușitoare. Mergeam pe uliță lîngîndu-mi picioarele și loveam din cind în cind cu virful pantofului în mici ridicături de pămînt, stîrnind noroșii de praf, cind îl zărir pe unul din ai lui Perlan, mosmondind ceva lîngă un gard. Era un băiat de vreo șapte-opt ani, sau poate numai de cinci, ni-mi-as fi putut spune. Mă oprii o clipă și-l strigai: „Mă, Perlan, ia-vino-ncoa în El trestări, ridică ușor capul acoperit cu o căie de păr zbucit și cenușiu, apoi îl întoarse să vadă cine-l strigat: „Mă, n-auzi? I-am făcut semn cu mina să se apropie. Băiatul se ridică alene și-și sterse miinile de pantalonii scurți, tăiați, din marginea căroara curcua o multime de ațe. Scutură în șant și se dădu pe mînă cîntîndu-mi din cap și privind-mă nedumerit. „Ce faci tu, mă?” întrebai de sus. Se uita la mine cu ochii lucini, ca și cum n-ar fi înțeles întrebarea. „Știi cine sint eu?” mă privea în continuare cu doi ochi care nu spun nimic și într-un tîrziu ridică din umeri. „Cum, mă, nu mă cunoști?” Măcutui se uita surt la mine și șopti moale: „Nu...”. Eu știam că de la oraș, știi tu...” El nu spuse nimic. „De ce îți zice țigan Perlan?” întrebai din nou. Tăcea. „Nu vezi să-mi spui?” Tăcea în continuare. „Chiar nu știi?” Tăcea mult vreme șopti cu ochii în pămînt... „Nu...”. Tonul meu deveni al unuia mai mare care îl pune pe cel mic în încurcatură ca să-i arate că-i mai mare decit el... „Ce făcea acolo?” continuai cu interogații. „Nimic”. „Cum nimic?” am ridicat puțin vocea. „Mă jucam...”. „Cum te jucai?” „Mă jucam cu pămînt...”. „Am rămas interesat. „Cum mă, cu pămînt?” „Cu pămînt...”. „Spuse el, și dădu anoadă din mîini. „Nu înțeleg, cum se poate juca cineva cu pămînt?”... „Așa, cu pămînt, cum se poate să nu știi?” Al lui Perlan ridică privirea, dor pentru o clipă, apoi o lăsă din nou în jos. „Cum, mă?” „Cu pămînt...”, nu știu... „Aha, ha, ha”, începu să rîd, dar tot nu înțelegem. Cu pămînt? Cum se poate juca cineva cu pămînt? Credeam că micuțu își bătea joc de mine. Poate involuntar, dar își bătea joc de mine. Se juca cu pămînt... Si eu rideam, rideam în hohote, mergînd pe ulița prăfoasă.

Statuie purtind coroana sincerității

Fii bucurată cu ochii pe minutarele cele fără oprire; timpul îți pune lanț de aur la gleznă și-ți spune: pierde-te, pierde-te în viitorul ce mereu se stăruiește pe Marea Lubrii; lasă valul cel șielos și albastru, cel puternic și neîndurător să te cuprindă să te ridice — statuie vie purtind Coroana Sincerității.

După amiază mi-am luat inima în dinți și mi-am dus și eu pînă acolo. Oameni cu fete și vîde care se învîrtau fără rost în jurul mormanului de pămînt și, dincolo de un fel de linie de demarcație imaginară, femei și copii, o ceată de curioși care, ca și mine, veniseră să vadă vreo grozăvie... M-am apropiat cînd am putut de mult. L-am zărit atunci pe băiețelul cu care mă întîlnisem ziua trecută stînd pe vine la marginea pămîntului răscolit. Niță al lui Perlan avea turcii de lut în păr și din cind în cind își băga mînuțele în pămînt și storcea pămîntul în pumnisori privind fascinat apa care curgea. La un moment dat a ridicat capul și m-a privit cu ochii goți de orice vedere. N-am putut să-mi reprim un zîmbet și, plin de rușine, m-am întors și am luat-o lute la fugă spre casa bunicii.

plouat fără întrerupere pînă după micul noții. Cu puțin înainte de a începe ploaia s-a auzit o buburată puternică, infundată și destul de lungă. S-a crezut că era un tunet întîrziat, un ultim susur al furtunii ce improprietăse aerul. De-abia în primele ore ale dimineții oamenii și-au dat seama de catastrofa. Se surpase un mal de lut galben din valea Tutucioaiei, rupînd podul solid de lemn și acoperind căsuța din chirpici unde își avea sălășul familia lui Niță Perlan. Nu se mai cunoștea nimic din ce fusese înainte. Era doar un morman urias de noroi, din care ieseau citeva crengi de frunze, un morman de bulgări uzi din care picura o apă murdară, cleioasă. Toată ziua săteanu să sîpat în morman, adușese fiecare ce putea, lopată, cazma, furcă, ba chiar cineva a venit cu un buldozer, aducă cîte știe de vîde... Era însă pericool de surpă și reușit să dea de urma celor înghițiți de pămînt... După amiază mi-am luat inima în dinți și mi-am dus și eu pînă acolo. Oameni cu fete și vîde care se învîrtau fără rost în jurul mormanului de pămînt și, dincolo de un fel de linie de demarcație imaginară, femei și copii, o ceată de curioși care, ca și mine, veniseră să vadă vreo grozăvie... M-am apropiat cînd am putut de mult. L-am zărit atunci pe băiețelul cu care mă întîlnisem ziua trecută stînd pe vine la marginea pămîntului răscolit. Niță al lui Perlan avea turcii de lut în păr și din cind în cind își băga mînuțele în pămînt și storcea pămîntul în pumnisori privind fascinat apa care curgea. La un moment dat a ridicat capul și m-a privit cu ochii goți de orice vedere. N-am putut să-mi reprim un zîmbet și, plin de rușine, m-am întors și am luat-o lute la fugă spre casa bunicii.

carolina ilica

Se albește de ziuă.
Vintul
Siluiește zăpada ;
Ca pe-o mireasă căzută din cer.

O zi

Azi e 6 și simțată ; 6 a VI-a.
Zi fastă o oare
Ori poate nefastă ?

Ca să aflu răspuns,
Nu te ruga să zorească să plece.
Căci alta ca ea nu mai vine nicicând !

Toamnă de preț

Toamnă de preț, cu aromă și aur.
Ceru-nstelat e o grădiniță
a Semiramidei.

Trecu tinerețea ? Tinerețea
Ce poate orice !
De câteva ori viața ta s-a scumpit.

Nu pot să-mi aducă aminte

Nici voluptatea macului în flăcări
Și nici răceala lebedei pe ape
Nu pot să-mi aducă aminte de tine.

Nici drăgăstoasele perechi de păsări,
Indeosebi hulubi și turturele
Și nici insinguratele comete
Cu coadă de păun în urma lor
Nu pot să-mi aducă aminte de tine.

Nici insomnia nopții-n care ninge,
Nici somnul vara într-un așternut
De cînep-mbulbat, androgînă
(Venituz de răcoare sub mijlocul,
Pe pleoște simți ocupantul de stela)
Nu pot să-mi aducă aminte de tine.

Nici țipătul acelor ce se nase
(O, nici nu știu la lume să se uite,
Dar au venit cu plînsul de-a gata învățat !)
Nici lacătul (cu cheia-n mina morții)
Înțepinind pe gura celor stîni
Nu pot să-mi aducă aminte de tine.

Nu pot să-mi aducă aminte de tine
Nădăruindu-mă, Nicușor. Dar tu
De toate acestea îmi poți aminti.

Sfios se desfac

Sfios se desfac mironoșitele de lăcrămioare.
Or fi stînd ceva
Despre plînsul femeilor
Cu perle ouate-n afară
(In van strălucirea
Și scumpul lor tremur !) ?

Sfios se desfac lăcrămioarele.

A cu este fata
Pe care plîng ele ?

A nimănu !

Epilog

Nu am ce să-ți mai spun.
Privește zidul prin care trec cîntînd
cohortele de greieri
și ora se umple de spaimă,
de-o liniște gravă,
incă pînă la noi răzbate un
vuiet capotiu,
de mare maternă.

Un strigăt, oricum,
va fi să ne trezescă.
Un țipăt
ca o fâgăduință de aripi smulgînd
carapacea sub care, iată,
dorm și trompeții răsăritului...

Să fugim, să căutăm
un colton, un ungher undeva !
Să ne întorcăm printre smerețele plante.

Poate în noi a murit demul cineva.
Poate în trupul nostru a fost
exilat o zeitate proscrisă.
Ah, cine știe,
pe Marele Cîntar, cit din viața noastră
ar afirma cu adevărat în balanță ?

Dar noi vom cînta mai departe.
Cu pietate vom lăuda
faptul banal al întîmplării că sintem
parte infimă din sacral
alambic eșuat cîndva
pe aceste țărîni primare...

Desen de Maria Mocan

Umbră romantică

Lentă feroare a serii
departe de marile rafinării
unde se distilează diurnele triluri,
încît poți auzi
cum susură pianul sturzului
în lanul de garoafe.

Acolo
trupul tău irradiază o lumină de
fulger în somnul bătrînilor poznici.

Imagini contemperate prin
geamul de oxid al vizierii.
Privești
din care se înfruptă feroce
cuvintele

Adio, a murit plînsul
și odată cu el au decedat toți
contabilii lacrimilor noastre !
Un tangou,
un ultim tangou la umbră romantică
a gholitinei numită
Poezie !

ECOURI LA MASA ROTUNDĂ:

ORIGINEA ROMÂNEASCĂ A CEANGĂILOR

— ARGUMENTELE LIMBII ROMÂNE —

Dezbateră organizată de revista „Lucefărul” pe tema adevăratei origini a ceangăilor, întemeiată în primul rînd pe argumentele limbii române, ca și pe cele de istorie, a stîrnit un firesc interes și un larg ecou în rîndul cititorilor noștri cu deosebire în rîndul celor cărora dezbateră le face în chip argumentat dreptate. Numeroasele telefoane, scrisori și vizite la redacție, provocate de această dezbateră au ca urmare prezentul grupaj de scrisori și texte primite la redacție cărora le facem loc, fragmentar, în paginile revistei, deschisă și mai departe dialogului cu cititorii pe această temă.

«Bucuria restabilirii adevărului istoric»

Sînt fericit că acum, la etatea de 96 de ani, am ajuns să-mi văd visul cu ochii, să-mi văd împlinită „profeția” de odinioară, exprimată astfel în scris, în ianuarie 1944 : „Nădăduim însă că se apropie timpul cînd știința bazată nu numai pe analiza singelui, dar și pe alte date, va vorbi despre romanismul catolicilor moldoveni. Căci istoria nepartinitoare a acestor vrednici cetățeni, jertfite de sine pe care le-au adus în războaiele naționale, exprimate în scris, numările pe care le poartă, datinile străvechi și mai ales intelectul lor original românesc, care conține în sine neîmbrîncite ce ne trimite direct la vechea latină vulgară, toate ne vorbesc despre romanismul autentic al populației catolice din Moldova. Chiar dialectul ungurească, care se mai aude în unele sate, mai ales prin județul Bacău, este o dovadă surprinzătoare a originii românești. În adevăr, observările atente de natură filologică și fonetică dovedesc cu prisosință că acest popor a vorbit mai întîi românește apoi a învățat ungurește ; că ungurească lui a fost altotăia peste limba românească mai veche și nu dimpotrivă. Atunci cînd aceste date, dezvoltate și propuse în mod științific, vor fi oferite publicului, vor înlocui fără îndoială ideile fixe și greșite care circula cu privire la originea catolicilor moldoveni” (vezi D. Mărtinaș, Originea ceangăilor, p. 145, nota 87).

Unul din bătrînii satului Rotunda-Doljești, Dumea Ion, zis Clopotaru, mort în 1979. Pînă la moarte a purtat Țîri și suman, iar iarna cococ.

Apariția lucrării fratelui meu la cercetările și frămîntările căruia am fost marele timp de mai mulți ani, și recentă masă rotundă a revistei „Lucefărul” în legătură cu ea, atît de bogată în precizări și atît de clară în concluzii, confirmă pe deplin această mare și unică bucurie, care îmi luminează și-mi încălește sufletul de Matusalem.

Ceea ce vreau să scot și eu în evidență pentru opinia publică, este faptul că afirmarea romanismului populației catolice din Moldova a plecat inițial numai și numai de la noi, în actualul rînduiri din mijlocul populației respective, căci noi am cunoscut **ab origine** toate aspectele structurii sale românești.

Pe toți ne intriga faptul că, împotriva tuturor evidențelor, noi și părinții noștri eram considerați străini de neamul românesc, numai pentru motivul că eram catolici de rit latin. Autorii români care, din această cauză, ne prezentau ca unghi sau ceangăii, pierdeau din vedere că, prin această optică îngustă, putea fi negată însăși existența întregului popor român în perioada creștinismului latin, de la formarea și cristalinizarea sa și pînă la „fatalul destin al istoriei” din sec. al IX-lea, după expresia istoricului D. Onciul.

Bucuria restabilirii adevărului istoric este unanimă la noi. Dorim însă ca această restabilire să fie efectivă pe plan național, și astfel toate dicționarele, enciclopediile, manualele, presa și mijloacele de informare să nu ne mai prezinte altfel decît ceea ce sintem : **români**.

Ajunși la bucuria împlinirii vechii noastre aspirații, datorită principiilor înnoitoare și epocii istorice deschise cu curaj de Congresul al IX-lea, vom ține să ne lămurim în jurul acestui omagiu pe toți intelectualii ridicați dintre noi, pe acei „oameni care au fost” și care, în scris și prin viu grai, au luptat pentru afirmarea și apărarea romanismului acestei populații, pentru formarea ei spirituale și naționale și pentru ridicarea ei social-economică.

„Memoria est thesaurus omnium rerum et custos” (Cicero). **Vivant sequentes !**

Prof. Ioan Mărtinaș

«Ținută aidoma dacilor de pe Columnă»

Sîntimate tovarășe Ungheanu, prin Dv. vreau să mă adresez și să mulțumesc întregului colectiv, ce a discutat în jurul mesei rotunde, cit și participat la toți intelectualii ridicați dintre noi, pe acei „oameni care au fost” și care, în scris și prin viu grai, au luptat pentru afirmarea și apărarea romanismului acestei populații, pentru formarea ei spirituale și naționale și pentru ridicarea ei social-economică.

Ca fiu al acestei colectivități nedreptățită sute de ani, desconsiderată adesea și insultată, mă bucur neapăs de mult că, desi tirziu dar, în sfîrșit, adevărul a reușit să împrăștie norii mincunilor și să împrăștie în jurul originii noastre, a catolicilor moldoveni. Au mai apărut și în trecut diferite studii și articole în revistele noastre catolice, așa cum arată D. Mărtinaș în lucrarea sa și cum amintesc V. M. Ungureanu în intervențiile sale la masa rotundă dar nimeni nu le-a luat în seamă și nu le-au luat în seamă toamnele ce au urmat. Căci, în sfîrșit, adevărul a reușit să împrăștie în jurul originii noastre, a catolicilor moldoveni. Au mai apărut și în trecut diferite studii și articole în revistele noastre catolice, așa cum arată D. Mărtinaș în lucrarea sa și cum amintesc V. M. Ungureanu în intervențiile sale la masa rotundă dar nimeni nu le-a luat în seamă și nu le-au luat în seamă toamnele ce au urmat.

Prin publicarea cărții, prin articolele apărute în diferite publicații, pe această temă, prin discuția la masa rotundă, problema a început să precupeze masele, opinia publică a fost trezită și mobilizată renunțînd cu satisfacție la vechile prejudecăți.

În acest sens sesizez discuția ce s-a purtat, pe această temă, la muzeul pedagogic din Bacău și interesul ascultătorilor față de materialul prezentat de profesorul de istorie Fărdă-Seurcă-Petru, de învățătorii pensionari Mihai Gherguță și Vasile Tofan.

La fel, ca ocazia unei ședințe ținută în municipiul Bacău, pe probleme de ordin juridic și cetățenesc, din sală s-a ridicat problema originii catolicilor moldoveni. În lumina materialelor publicate în ultimul timp și îndeosebi a cărții lui D. Mărtinaș. A răspuns Gh. Burlacu, licențiat în istorie, și asistenta a sculată, cu mult interes, expunerea făcută pe această temă timp de 20 min. Invitații ca și personalul instituției și-au manifestat deosebită satisfacție pentru elucidarea acestei probleme, îndelung controversate și care de mult aștepta cuvîntul autorizat al cercetătorului neobosit și obiectiv, D. Mărtinaș.

La pag. 17, din lucrarea sa, autorul amintesc de studiul profesorului de Petru Rimneanu, „Die Abstammung der Tschangos”, publicată la Sibiu în anul 1944, înainte de eliberare. Asa cum arată D. Mărtinaș, lucrarea a fost retrasă din circulație la intervenția ambasadorului Reichului la București, Manfred v. Killinger. De ce a fost retrasă și limpede Prof. dr. Petru Rimneanu dovedea originea românească a catolicilor din Moldova pe baza analizei singelui și a stabilirii indicelui Welisch tomcal în acele

sate catolice unde o parte din populație s-a declarat de limbă și origine maghiară la recensămîntul populației din 1930 și 1941. Indicele Welisch la acești locuitori se încadrează perfect în limitele indicelui românesc și nu maghiar. Concluzia, este evidentă : ei nu sînt maghiari, cum li s-a spus și au crezut-o, ci români neaoși. Această concluzie, rezultată din premise absolut științifice, nu le convenea celor ce-i voiau unguri și nici nu putea fi combătută cu alt argument decît cel „ad baculum”, pe care l-au și folosit intervenind brud prin presune diplomatice.

Vă mărturisesc că și acum, la vîrstă de 72 ani, îmi amintesc cu drag și emoție de bătrînii satului Rotunda-Doljești, ce trăiau pe cînd eu mai eram copil : de Mihai Cimpoșu, Mihai și Ianuș Lupu, Ianuș Buzău, Ianuș Husanu, Arlon și Petre Bălăușă și de alții, cu părul rețezat pe frunte și cu pletele lungi, pe umeri ; cu sumanul ori colocol legate în bîiri, cu țîri din lină albă, că-masă peste țîri, încinși cu brieu ori chimir, cu oțelii dubite ori din piele crudă de porc și noțite din păr de cal, cu căciula bogată, pe care adesea o purtau și vara, ținută aidoma dacilor de pe Columna lui Traian. Atunci mi se năreau figuri din basme ; astăzi mă întreb cu îndreptățită mîndrie : dacă acești bărbați au chipul de dac prin port și înfățișare, iar sufletul de român, prin credință, cine va avea curajul să le neze originea lor daco-romană ?

Bacău, 12 aprilie 1986

Martin Bursuc

«Un relict etno-spiritual»

Lucrarea lui D. Mărtinaș Originea ceangăilor din Moldova — ale cărei concluzii sînt clare : ceangăii sînt români de confesiune catolică și nicicum maghiari — este amplu comentată în Lucefărul nr. 7/1986, în cadrul unei mese rotunde ce reia și analizează datele și concluziile autorului. Participanții la această masă rotundă nu au semnalat însă cîteva date care pot revoluționa cunoștințele noastre. Iată despre ce este vorba.

Cine citește cu atenție lucrarea lui D. Mărtinaș, ca și dezbateră din jurul ei, este frapat — între altele — de două detalii :

1) Fenomene fonetice specifice, cum sînt palatalizarea dentalelor t, d, care reprezintă un conservatism prezent azi în aria vestică a daco-românei (Banat și Hateg) — la care se adaugă sigmatismul (pronunțarea lui s ca ș) și zetaicizmul (pronunțarea cu z pentru j), ne duc la ideea — formulată aici ca ipoteză de lucru — că vatra (acel Urheimat) al ceangăilor nu va fi fost zona secuiască, ci un areal mai vestic, ce va putea fi delimitat prin cercetarea atentă a ansamblului fenomenelor fonetice.

2) Păstrarea spectaculoasă a lui Ier (din lat. levir „cumnat”), care face din dialectul ceangău un unicat nu numai în ansamblul daco-românei ci al romanității în general (semnalăm, între altele, că toponimul Lerești își are originea într-un nume Leresu și acesta are ca rădăcină pe Ier „cumnat”) ne duc la concluzia că ceangăii nu sînt, pur și simplu, români maghiarizați în secime, primind totodată și confesiunea catolică (cînd puteau primi, eventual, și protestantismul reformat calvin, de asemenea specific maghiarilor și securilor ardeleni, cum remarcă însuși autorul cărții în discuție) ; ceangăii nu pot fi încadrați în cele 9-10 procente de români catolici (conform datelor oficiale). Acest cuvînt, Ier, duc la concluzia că strămoșii așa-zisilor ceangăii (numire care trebuie păstrată, faute de mieux, spre a nu fi confundată, deci, cu ceilalți români catolici) nu fost de la început un grup diferentiat în cadrul românilor, a căror „vatră” de formare este, probabil, mai la vest de zona secuiască și care, tot de la început au aparținut confesiunii catolice. Ei reprezintă un „relict etnic”, al unor români a căror origine coboară în primele secole ale erei noastre și care au primit creștinismul prin misionari de la Roma, așa cum vor fi primit inițial și alți români înainte de creștinarea slavilor și, mai ales, înainte ca frații Metodiu și Chiril (826-885, respectiv 827-869) să răspîndească ritul orientat pînă în Moravia. Natural, în primele secole ale penetrației creștine, diferența dintre ritualul creștin apusean și răsăritean era minimă, aceasta accentuîndu-se ulterior, treptat, ca rezultat al influențelor diverse și lipsei dialogului. Dacia a primit, fără îndoială, misionari din toate părțile imperiului și, în orice caz, prin filtera limbii latine, precum dovedește lexicul creștin de bază. Faptul că, ulterior, nu Roma, ci Bizanțul, a învins la români este o consecință firească a conjuncturii geografico-politice.

Între ce credem că studierea aprofundată a ceangăilor — prin prisma de veșere lingvistică, etnografică, istorică — poate fi deosebit de interesantă. Dacă ei sînt — așa cum înclinăm să credem — descendenți unei populații românești „catolice de la început”, ulterior maghiarizată parțial în mediul secuiască în care au trăit un timp fuzilînd, însă, un vocabular creștin ce are și influențe slave, precum toți românii, atunci datele problemei se modifică esențial, ducînd la reconsiderarea istoriei creștinismului în mediul românesc : ceangăii sînt un relict etno-spiritual ce coboară spectaculos în primele secole ale erei noastre.

Sorin Paliga

București

Exodul din secuime a fost exclusiv românesc

Începînd cu secolul al XIII-lea, batjocurile, umilițiile, bătăiile, temnițele, despozițiile de averi au cunoscut intensitate nemăsurabilă care au dus la o gravă tulburare a vieții românilor din Transilvania. Venirea austrieilor ca stăpîni, cu metodele lor de exploatare, a dus și mai mult la intensificarea asupririi, silindu-i din nou pe românii transilvăneni să-și părăsească satele. Pe lîngă agravarea situației economice, acestuia au urmat și dezbaterile de ordin confesional. Abia se instituisse stăpînirea Habsburgurilor în Transilvania și împăratul Leopold I (7 mai 1689 — era nevoit să dea ordin pentru a se opri emigrările, îndeosebi în țările vecine, Țara Românească și Moldova. A doua diplomă pentru unirea cu Biserica Romei din 19 martie 1701 prevedea că și mireni nobilii (hărăni), dacă trec la unire să fie încorporați statului catolic. Numai în aceste condiții urmau să fie scoțiti între staturile țării, capabil de bine-facurile patriei, puși sub scutul legilor, tratați ca fii ai patriei”, iar nu numai ca „tolerați”. Această „unire”, adică dezbinarea religioasă a românilor transilvăneni, săvîrșită din motive politice, a reușit să rupă din sinul poporului pe mulți din fiii săi. Persecuțiile au continuat împotriva acestor „români uniți”, deoarece nobilimea ungară considera drept o jignire primirea „valahilor” în rîndul fiiilor patriei. De altfel, în 1712, Statul catolic înmîna împăratului un memoriu în care arată că dacă s-ar fi respectat dispozițiile diplomei leopoldine, care prevedea că în situația religioasă nu se întîmple nimic, „statului catolic nu i-ar fi permis să uzească poporul valah de ritul grecesc cu religia papistă, deoarece atunci valahii erau schismatici”.

După eșecul lui Francisc Rákoczy (1703-1711) și începutul noii prigoniri împotriva iobagilor români, urmate de noi emigrații. Cronistul secuilor Mihai Cserei spunea : „Din Transilvania poporul trece în masă în Moldova. Am făcut totul pentru a-l opri, dar fără rezultat. Vechile legături sînt rupte, oțelurile puse de organele executivie nu mai au rost, trebuie să ne așteptăm la unirea rețea” (s.a.). Este semnificativ că acum toate „națiunile” privilegiate semnalează fuga românilor individual sau în grupuri, la frații lor din Moldova. În aprilie 1725 delegații sași ai orașului Bistrița raportau către : „Valahii, din care mai cu seamă constă acest vîdic s-au împrăștiat foarte mult, așa că sate întregi au rămas goale... Chiar și cei ce-au mai rămas pe loc, la primăvară, fără îndoială, vor pleca în altă parte și astfel restul vîdicărilor nu va purta poverile”. La 7 iunie 1746, judele nobililor din comitatul Dăboca scria că nu poate încasa birul nici cu execuția militară, fiindcă sate întregi din cercul Budean fug în Moldova, unde s-au refugiat pînă acum jumătate din județul respectiv și mulți alții erau gata să plece”. Un adevărat exod s-a petrecut acum printre românii din secuime din cauza persecuțiilor religioase. În 29 octombrie 1747, trei călugări misionari din Blaj, între care și Grigore Maor, viitorul episcop, scriau sefului din Roma al „Propagandei Fidei” că „la scaunul Ciuc cum că au lești anumiți oameni anguri din răsădită ca să întreprindă în locul aceluia părți cu termen precizată dacă sînt uniți sau nu, dacă cred în pontificale roman, în procesiune, în purgatorii etc. și în termen de opt zile să dea soteoalea de credință lor ; altfel îi vor pune în lanțuri și-i vor dedea de tot ce au, iar valahii, răspînzîndu-se de atunci că nu știu ce să vorbescă și nu împăimîntați, fără să aștepte termenul fixat, au fugit toți cum au putut și foarte repede s-au refugiat în munții Moldovei”. Deci, reiese clar că din fînului secuiesc al Ciucului plecau românii, iar nu secuii.

În acest context, considerăm că secuii menționați de documente ca emigrați în cele două țări românești (în 1719 — secuii din scaunele Ciuc și Gurghiu, în 1744, nu mai puțin de 1767 sursele din Trei Scaune) — erau românii din secuime. Erău considerați „secuii”, deoarece veneau din părțile secuiesc. Pînă în 1763 emigrasera 270 de astfel de familii din județul Ciuc în Moldova).

Exodul românilor a dus chiar la cloaciri cu armata, cum se întîmpla în 1763, cînd lupta s-a soldat cu 4 morți și 90 de răniți. În 1767 emigrații țărani din satele din jurul Reghinului în 1764 trecuți în Moldova mulți iobagi, îndeosebi din comitatele Turda, Cluj, Dăboca ; tot în 1776 emigrău în Moldova țărani din 4 sate din comitatul Arad ; tot în acel an, atît din ținutul Rodnei, în și din Fağaras „au fugit grănicerii cu gramada”.

Clerul unit din Transilvania arăta în 1773 într-un memoriu către împărăteasa Maria Tereza că mii de români au trecut munții și după așezarea noului episcop ortodox, Dionisie Novacoviciu, în Transilvania (acesta fusese numit ca scopul de aliniși pe români, sperînd să se pună capăt emigrațiilor).

Românii din Moldova, uimiți de mulțimea emigrantilor, strigau în gura mare : „Toată Transilvania vine la noi” (Toată Transilvania ad nos veniunt) !. Marțian a făcut un tabel cu numele a 741 de iobagi cu 174 de fii al lor, fugiți de pe moșiile baronilor unguri Kemeny, Vaj, Vass, și Bethlen din vreo 60 de sate ale comitatelor Mures, Alba și Bistrița între anii 1764-1781).

Este extrem de importantă informația pe care o avem dintr-o anchetă întreprinsă de organele de stat în anul 1779 în satul Brincovenesti din scaunul Muresului. „Iobagii unguri nu pleacă în Bejenie — se spune în document — ci numai românii și ei se duc în Moldova din pricina că cei mai mulți acolo au rudă, prieteni ori cumnați, și mulți oameni laudă acea țară, că acolo pămîntul este mai roditor decît pe la noi și dădiile și robotele sînt mai ușoare”.

Revoluția lui Horia a zguduit din temelie nobilimea și orînduirea feudală din Transilvania. După înfrîngerea revoluției s-au luat din nou cele mai drastice măsuri împotriva românilor. Două conscripții din 1785-1786 ne confirmă ce proporții a luat trecerea românilor transilvăneni peste Carpați spre fîrșitul secolului al XVIII-lea). Exemplele, pe bază de documente emanate din cancelaria habsburgică sau din cea a principatului Transilvaniei, ar putea continua. Ne oprim însă aici, pentru că acum, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, gîsina chiea rezolvării problemei populației române de religie catolică stabilită în Moldova.

Aurel David

Mihai Cserei, Erdelyi historiaja, 1622-1712 (Istoria Transilvaniei, 1622-1712), Pest, 1852, p. 214.

Virgil Sotropa, Bejenarii în secolul al XVIII-lea, în „Arhiva Someșană”, nr. 16, p. 55-56.

„Revista critică”, Iași, nr. 11, 1933 p. 7.

St. Metes, Emigrații românești din Transilvania în secolele XIII-XX, ediția a doua, revizuită și adăugată, București, 1977, p. 215, nota 211.

St. Metes, op. cit., p. 99.

A. Bunea, Episcopii Petru Paul Aron și Dionisie Novacoviciu (sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 pînă la 1764), Cluj, 1902, p. 259, nota 3.

I. Marțian, Bejenarii din Ardeal, în „Anuarul Institutului de Istorie Națională”, IV, Cluj, 1929, p. 174-175.

Contribuții la studiul populației din Transilvania în trecut, în „Analele Academiei Române”, sect. Ist. XX, 1941, p. 17.

Sub steagul luptei revoluționare

Urmare din pag. 1

riile muncitorești, pe diverse ramuri, la întrunirile sindicale, la manifestațiile șomerilor, unde prin cuvântările sale înflăcătoare, pătrunse de un adinc patriotisme, de sete de dreptate și libertate, s-a impus ca o personalitate bine cunoscută, iar în ochii organelor de reprimare ca un „agitator periculos”. A fost ridicat și reținut de către poliție în mai multe rânduri, ca în urma arestării din 23 noiembrie 1933, să se întocmească acte de trimitere în judecată și să fie înaintat Parchetului Tribunalului Ilfov, sub acuzația de „acte de sabotaj” și îndemna la greve făcute printre lucrători”. (Adresa nr. 109.592/1933, a Prefecturii Poliției București, către Parchetul Tribunalului Ilfov.) Judecata s-a lăsat însă de prevederile articolului 63 din Codul Penal, referitor la pedepsele care se pot aplica minorilor în vârstă între 15 ani „deplinți” și 20 de ani, astfel că nu a putut evita soluția achitării, organele de reprimare fiind obligate o se multimi cu „tratamentele” aplicate în urma arestărilor. Dar, contactul cu duritatea organelor de reprimare, departe de a-l intimida pe tânărul revoluționar, l-a îndrăgostit și mai mult, l-a călăt, imediat ce a fost eliberat participând cu și mai multă însuflețire la întruniri, manifestații de protest, la acțiuni de organizare a activității.

În vara anului 1934, când se judeca de către Consiliul de Război al Corpului I Armată, Craiova, procesul acțiunilor greviste ale celerștilor și petrolștilor, Partidul Comunist Român, prin intermediul Comitetului Național Antifascist, a organizat acțiuni de mare răsunet, atât pe plan intern cât și pe plan internațional, în scopul sprijinirii celor judecați. În cadrul acestor acțiuni, tânărul revoluționar de 16 ani a primit sarcina de mare răspundere, ca împreună cu alți tovarăși, să depună pe masa instanței de judecată o serie de liste de protest, venite din partea muncitorilor bucureșteni și a unor cercuri democratice din țară.

Într-o dată pe tânărul revoluționar împunător s-a poartat asupra lui și s-a exprimat voința a 22 de cercuri și grupuri muncitorești și democratice, mergând la Craiova spre a le pune în lumină, știind, da, știind foarte bine că aceasta va însemna o nouă confruntare a organelor de reprimare penală.

Cu dirigența, cu seninătatea celui care este capabil să se dăruiească cu întreaga ființă cauzelor populare și clasei căreia îi aparține, și-a îndepărtat misiunea. Precum știa că se va întâmpla, precum se aștepta să se întâmple, fără a se teme, a fost arestat.

Comisarul șef al poliției craiovene, Nicolae Turcu, întocmind procesul-verbal de constatare, nu și-a putut reține uimirea față de marea investiție de încredere pe care a avut-o, ducând la Consiliul militar: „...cincisprezece liste de subscripție, un protest al muncitorilor în numele cercului cultural „George Coșbuc” din București, două proteste ale șomerilor din Sectorul I Galben și III Albastru, un protest al muncitorilor din cartierul municipiului București, un protest al chelnerilor de la restaurantul „Elisée”, un protest al muncitorilor de la fabrica „Industria Bum-bacului”, și alte două proteste, toate acoperite cu numeroase semnături, precum și un memoriu-protest al Comitetului regional antifascist din Cluj, în care figurează numele a 200 de persoane, muncitori și intelectuali”. (Procesul-verbal din 27 iunie 1934, întocmit de către Nicolae Turcu, comisar șef al Poliției Craiova.) Fără încrederea în morală și calități de conducător revoluționar neînfricat ce se puteau întrezări încă de pe atunci în personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, nu i s-a putut încredința misiunea de a fi exponențial miilor de muncitori care și-au așternut semnătura pe listele ce urmau a fi duse la unul dintre cele mai însemnate procese din istoria mișcării noastre muncitorești.

Fiind predat Parchetului Tribunalului Dolj, cu ocazia interogatoriului ce i s-a luat, tânărul revoluționar a recunoscut cu demnitate și curaj că a fost delegat organizațiilor muncitorești din Capitală spre a depune protestele lor în fața Consiliului de Război din Craiova și de a face în proces declarații favorabile arestaților: „Ba mai mult, a declarat că a venit la Craiova și mințit de un propriu îndemnat, ca unul care a participat la stringerea semnăturilor pe documentele pe care le aducea, ca unul care era factor activ și responsabil în această acțiune. Cum în nici una dintre legile de atunci ale țării nu exista un text care să îl incrimineze fațetele, arestarea fiind uzurpată, până la urmă, a fost pus în libertate.

Personalitatea tânărului revoluționar de 16 ani apărea însă în adevărata ei dimensiune chiar și în fața organelor de reprimare. Ministerul de Interne, prin intermediul Siguranței, a trimis Prefecturii Poliției Capitalei următoarea notă: „Vă semnalăm, în vederea luării măsurilor de rigoare, pe comunistul Nicolae Ceaușescu, care făcându-se vinovat de aducerea de adeziuni de solidaritate a muncitorilor cu celerștii condamnați în procesul de rebeliune a fost deferit Parchetului Tribunalului din Craiova, și apoi pus în libertate, după care s-a întors în Capitală. În nota nu se mai specifică vîrstă, nu se mai precizează că este vorba despre un adolescent, fiindcă recitarea se impunea peste datele dosarului, era vorba despre o personalitate de excepție, față de care se impunea luarea „măsurilor de rigoare”, adică necentența supravegherii și persecuției.

În ziua de 26 august este din nou arestat, sub învinuirea de „răspîndire de manifeste revoluționare și acțiuni împotriva regimului”. Eliberat, își reia activitatea cu și mai multă învînt, deși alături de persecuțiile organelor represive se adăuga activitatea violentă, criminală, a „Gărzii de fier”, care ataca cu tot mai multă sălbăcie manifestațiile muncitorești.

Urmează arestarea din ziua de 20 septembrie, când a avut loc o întrunire a Comitetului Național Antifascist, în strada Foișor nr. 9, unde tovarășul Nicolae Ceaușescu a ținut o expunere cu subiectul: „Cum pregătim opinia publică românească în vederea respingerii primejdiei fascismului și a impunerii egalității în drepturi a tuturor cetățenilor țării” — temă de mare însemnătate și actualitate în raport cu momentul politic al timpului. Alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la ocaz ia intrare se aflau Școlarul Calimacchi, Mihai Socor, Grigore Preoteasa, reprezentanți ai unor comitete de sector, cit și reprezentanți ai diverse comitete ale tineretului antifascist.

Intr-un „Comunicat” al Comitetului Național Antifascist se arată că ocazia întrunirii a fost atacată „oit de către poliștii de la Secția a 13-a, cit și de o echipă de huliganii înarmați ai „Gărzii de Fier”, în uniforme. Iată câteva fragmente din documentul amintit: „Năvălind în sediul nostru de sector din strada Foișor nr. 9, ei au încercat să aresteze pe prietenii noștri care timp de o oră au depus o dîră rezistență, cu toate că nu erau înarmați decît cu hirtie și creion ca oameni care veniseră la ședința săptămînală de sector. (...) În cele din urmă, autoritățile și „Garda” au reușit să-l încarce într-un camion al Prefecturii și să-l transporte sub paoale de lăvături, înfii la circumscripție, apoi la Prefectură. Cîrdășia dintre huliganii fasciști și poliștii a scandalizat întregul cartier și pe toți cetățenii cinstiți care au aflat despre agresiune. Iată ce scrie în continuare documentul amintit: „(...) prietenii

noștri alinați despre cele petrecute joi seara și sînd în grabă la sediul nostru din strada Foișor, unde se adunase în puterea nopții întregul cartier atras de formidabilul scandal provocat, au ținut cuvîntări, protestînd și stămpilînd nemăpomenita obrăznicie și cîrdășie cu Garda de fier. Cînd acești gardiști de fier s-au întors pentru a maltrata pe prietenii noștri, populația a luat apărarea lor, gonind bandele asosine ale Gărzii de fier.” („Cuvîntul nou”, nr. 4, din 6.X.1936).

Pretextul acestei arestări a fost acela că intrarea s-a ținut „fără autorizația prefecturii de poliție, sau a Corpului II Armată”. După arestare, organele de stat au hotărît că tânărul revoluționar este o prezenta mult prea importantă ca să mai poată fi admis în București, hotărînd expulzarea lui și trimiterea sub escortă, în satul natal. A urmat drumul de calvar, cu cătușele la mîini, predat din post în post. Măsura menită a-l intimida și demoraliza nu a avut însă efect. Nimic nu îl putea îndepărta de misiunea ce și-o asumase în viață. Convingerea în dreptatea cauzei pe care o servea, capacitatea de dăruire erau trăsăturile care îl împuneau în fața tuturor. Cu un an mai înainte, iată cum îl descrie profesorul universitar ieșean Petru Constantinescu-Iasi: „Un tânăr cu părul negru, cu trupul firav — un copil cuminț, liniștit și cu-vincios fără să se plecească în fața nimănui dintre noi, dîta bărbăți în toată firea, bătrîni pentru ei, profesori universitari — ni s-a prezentat în calitate de care a fost trimis. I s-a dat apoi cuvîntul și a vorbit cu o hotărîre care pornea din sinceritatea sa, din convingerea justitei tezei pe care o susținea, din însuși crezul său, căruia, se vedea lesne, i se dăruise.”

Cel ce își închisese viața „crezului” în dreptatea cauzei celor mulți nu se putea împăca cu regimul domiciliului forțat în comuna natală. Înțelegînd în profunzime imperatiile ceasului politic pe care îl trăia țara, fiind pătros de necesitatea unei lupte duse cu totală abnegație, cu asumarea oricăror riscuri, a revenit în București, reîntrînd în focul luptei revoluționare.

Primind tot mai multe și mai importante sarcini, îndeosebi în domeniul activității de mobilizare și organizare a tineretului, este trimis într-o serie de județe — Argeș, Prahova, Dimbovită, Mehedinți — acolo unde era nevoie de desfășurarea energiei, dirigenței, hărniciei și înțelepciunii sale. În aria sa de acțiune revoluționară a cuprins și studențimea democratică. Iată ce scria cu referire la acest aspect al activității desfășurate în anul 1935, activistul comunist Gogu Rădulescu: „În ceea ce privește munca politică în rândurile noastre, ale studenților democrați, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut și atunci o contribuție directă, de o puternică eficiență, deoarece încă din acele vremuri acordă o deosebită grijă și sprijin activ muncii politice ce se desfășura pentru organizarea și activizarea tineretului studios și, în general, pentru stringerea tuturor tinerilor intelectuali sub steagul luptei pentru progres social.”

În toamna anului 1935 îl întîlnim pe tânărul și înflăcăratul revoluționar în funcția de secretar al Comitetului regional Prahova al Uniunii Tineretului Comunist, adică în regiunea în care se afirmase din plin capacitatea de luptă a detașamentului petrolștilor, cu ocazia luptelor de clasă din anul 1933, acolo unde steagul luptei de clasă era îndoit pe un puternic bastion.

Programul așezat la temelia activității și luptei Comitetului județean U.T.C. Prahova este expus cu claritate, potos și forțat de atracție într-un manifest din care prezentăm fragmente:

„Comitetul regional din Prahova al P.C.R. și U.T.C. din România cheamă toată muncitorimea și tărînimea prahoveană să lupte prin întruniri, proteste, greve și demonstrații de stradă împotriva scumpetei, taxelor de consumație pe obiectele de primă necesitate, împotriva execuției silite, împotriva stării de asediu și cenzurii, pentru libertate de organizare, întrunire și presă, pentru eliberarea tuturor antifasciștilor închiși, pentru regim politic în închisori.”

„Tovarăși tineri, formați în fiecare sat comitete țărănești care să vă conducă lupta contra impozitelor și anularea datoriei cîmătărești, pentru izlăzuri gratuite, pentru împărțirea la tărîni săraci a pămînturilor moșieresti și ale regelui cu tot inventarul lor.”

„Tovarăși tineri, luptați pentru salariu egal la muncă egală, împotriva limitării numărului ucenicilor în fabrici, împotriva amenajării, bășilor și injuriilor, pentru școală gratuită, pentru drept de organizare sub 18 ani, contra regimului cazon din fabrici și cîmine, pentru desființarea organizațiilor fasciste.”

Manifestul se încheie cu chemarea: „Tovarăși muncitori și tărîni, tineri, tinere, femei și toate categoriile exploatate și asuprite din Valea Prahovei, demonstrați voința voastră de luptă revoluționară luptînd contra ofensivelor capitalismului, a fascismului și războiului, prin închegarea unui LARG FRONT POPULAR ANTIFASCIST.”

În primele zile ale anului 1936, în plină acțiune de înființare a noi nuclee comuniste și de instruire a activiștilor, a urmat arestarea în urma căreia a ajuns în fața Consiliului de Război din Brașov.

o istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzută de Ion Cucu

Profesorul ieșean Constantin Ciopraga, la un jubileu

Prozatorul Constantin Chiriță semnează o nouă apariție editorială: „Romantica”

Mircea Tomuș, Ion Drăgănoiu, D. R. Popescu și Anghel Dumbrăveanu pe un drum de primăvară

NUMELE POETULUI

Kira Iorgoveanu (VI)

dacia (Ed. Minerva, 1978), antologie de lirică românească apărută în preajma împlinirii a 2050 de ani de la întemeierea primului stat al geto-dacilor este însoțită de o Prefață semnata de Paul Anghel, un eseu de o perfectă frumusețe persuasivă care ar merita el însuși o analiză aparte. Începînd cu Dosoftei: „Neamul Țării Moldovei de unde dă rază? / Din Tara Italiei, tot neamul să crează” (Stihuri de descălecatul Țării Moldovei), atingînd sublimul numai prin Eminescu (antologat cu Rugăciunea unui dac, Sarmis, Genemii, Memento mori (Panorama desertațiilor, — Fragment), tema dăcică este prelucrată cu gravitate într-o mare poezie de poezii de azi: Teohar Mihadăș (într-un poem genial după opinia noastră): **In Seltia Minor** — cu epigraful „...Pentru vrednicia mării a lui Aetius, conducătorul de oști supranumit ultimul roman, tralcul din Seltia Minor, care-a-nfruntat pe hîni la Cimpille Catalaunice: „Lin-

gă-nvrăjbita apă: pămînt și galaxii! / Peste gorgan ca șerpi și vîntul stau la pîndă: / De nu știu unde-anume să vie un augur / Ca să-mi dezlege taina și-a timpului osîndă. / Și lichesc scaielei argintul nefresc: / Aduce-mă aminte a traicelor pleto? / În singele-mi oceanic se desluseșe finții / Și mă rănesc pe fărîmuri necontenit regretate. // Cînd farmeceale lunii iscoditor trezesc / Nesomnul în nisipuri și-n ierburii duhuri rele, / Oștean știut în zare, înalt în văpădit / Și ochii reci ca moartea, coboară dintre stele... // Și mă dezleagă vraja înflorînd taceri, / Căzînd cînd arătarea porni ca să răsună / În umbra mea, aceeași, eu, ultimul roman / Care-am izbit urgia la porți catalaune. / Grigore Hagiu (Decabal), Nichita Stănescu (Elegia a doua, giteca), și bagatelizată de grafomani, care nu iartă nici o temă.

Cezar Ivănescu

CUMPANĂ

Salcîmi și gugustiuci

Tu care mergi pe drum ulit, grăbește-te că vine seara și în cîmpe te-nchide, unde ideile și niciodată nu-și amintesc de nimic.

O pereche de gugustiuci zboară din salcîm în salcîm înaintea la și gușă lor te trage la edec pipîind și gugustiuc! gugustiuc!

Tu care mergi pe drum ulit, țîrît de cîntecul lor

să știi că nu sînt decît două suflete chemînd gugustiuc! gugustiuc!

Două zburătoare care vor răguși odată cu noaptea! parcă recunoști vocea lor aici unde ideile alegară desușe nici nu ating pămîntul și niciodată nu-și amintesc de nimic

Doar de un cîntec zgîrîiat către seară de ghimpii salcîmilor din salcîm în salcîm se face mai întuneric la capătul salcîmilor este un salcîm întunecat.

George Alboiu

BLAGA

Urmare din pag. 1

Probenius și Spengler pe de altă parte aduc în universități culturi străvechi cu matrice încă neuzitate, ceasul atrîgînd atenția prin Jung și Freud asupra unor vase zone a inconștiențului, artele răspunzînd cu expresionismul.

La vîrstă de patruzeci de ani Blaga propune la nivelul filosofiei culturii acest spațiu al nostru, mioritic, analizîndu-l după metodele propuse de vreme, de universitari occidentali.

Apoi Blaga sapă în cultura noastră populară la stratul mitic, lăsînd fîntînilor ce vor veni să-și ia culezătura către pinzele freactice ale albastrului Logosului pur devenit istorie.

Perenă lumii răsăritene de tradiție bizantină este transcendentă care pogoră ca lumină.

S-a întors în satul său natal în primăvară, cînd Lăncrămul părea atins de o nouă strălucire.

Țin mîntie clopotnița satului și chipul ropărilor, feliele de pămînt sub garoafe albe și roșii boboșite de drumul Bînz al Clujului și Feleacului în acea zi de mai, bătuță de vînturi peste holdele mustind înspicate în verdele lor frînt, cureaua de lemn înscrisă cu nume ca al tărînilor celor mai neluati în seamă lîngă peretele de miazăzi al cîtîriei în care a slujit o viață întrezărită și pîrîntele său, acolo unde iconografia de tradiție celticărează cosmosul floral al arborelui vieții năpădit de lumina creată.

Ion Lăncrăjan

Urmare din pag. a 3-a

Influențele cele mai fecunde se produc prin decantările născute de aceste regăsiri. În ce mă privește, am jurat și jur pe scriitorii care au perpetuat prin veacuri puterea epică a epopeilor homerice. Ei se numesc: Balzac și Tolstoi, Thomas Mann și Faulkner, Liviu Rebreanu și Mihail Solohov. Asta nu înseamnă că am fi prezentat, cu folos, și scriitorii — Sadovănu, Slavici, Dostoievski, Kafka — înseamnă doar că m-am referit la o anumită linie, care a fost și este, din punctul meu de vedere, esențială.

Există o reticență la proza adevărată, la literatura adevărată, la chiar autori de proză, de literatură? Există la scriitorii în genere o teamă de literatură ca prilej de cunoaștere și de reflecție asupra realității? Este aceasta una din crizele intime ale autorului român?

Despre literatură nu se poate vorbi ca despre o spectacolare — ar fi o aberație. Se poate vorbi de teamă, și adevărat, dar nu la modul global, ci altfel, în funcție de mentalități. Iar mentalitățile și reacțiile inevitabile care le însoțesc trădează, cu voia sau fără voia purtătorilor, interese destul de ușor de depistat. Unii, de exemplu, s-au născut din literatura unui „anumit deceniu”, dar nu pentru că literatura aceasta ar trece printr-o „stare de oboseală”, ci pentru că dumnezeul ar vrea să nu se știe adevărul despre anumite perioade din viața lor. Alții, chiar cînd scriitorii nu sînt direcționați de activitatea proprie în „planul ideilor”, cei ce au eșuat cînd au încercat să scrie „roman politic” spun că nici nu există așa ceva în viața lor, nici aiurea, și nu va exista: cei ce înovează și tot înovează, fără prea mult succes, dar viața pe care o trăiesc și pe care o fac eforturi intelectuale mai strălucitoare, ca să înțeleagă ceea ce pare destul de clar (clar dar cam alături de drum); cei ce nu au nici o adevărată socială și la politică cerească și social și politic, disprețuindu-l pe cel fără știință pierd timp, „cîntă asemenia fleacurilor”. Asta în ce privește reacțiile și mentalitățile chiar ale celor ce scriu, fiind animați adeseori și de invidie, nu numai de generozitate, de ce să nu o recunoaștem! În ce privește reacțiile și mentalitățile unor cercuiri mai largi de cititori, cred că se poate vorbi de teamă (teamă de literatură) numai acolo unde există o discrepanță clară între vorbă și faptă, între om și funcție, discrepanța aceasta fiind o formă mai puțin cercetată a hieitului. Iar hieitului, în mai ales hieitului moral, teamă de om, nu numai de literatură, cu toate că literatura îl neliniștește cel mai mult. De aceea spun unii că ei nu sînt așa cum sînt și că trebuie avut mult mai multă grijă de felul cum prezintă literatura viața și că trebuie să se gîndească la teme dracu de tîmboie, teama aceasta definindu-le zăbaterile. Pentru că oamenii buni, oamenii competenți, oamenii care își trăiesc cu cinste munca pe care o fac, nu au de ce să se teamă și nici nu se tem nimic. Ei cer, dimpotrivă, ca literatura să-și pună și să pună mai multe probleme, vor și ei să se regăsească în literatură, altfel însă, în alt plan și la alt nivel, dorința aceasta fiind vrednică de a fi luată în seamă, nu în sensul îngust și lăutăresc al cuvîntului. Fără îndoială, literatura a avut menirea de a depune mărturie despre o vreme anume, ea trebuie să izvoadă „frumuseți noi”, cit mai multe. Literatura trebuie să-l bucure și pe cei de mîine, nu numai pe cei de azi, ea trebuie să-și pună pe gînduri și pe cei ce vor veni, nu numai pe cei de azi și azi noi. E adevărat că receptarea aparține de multe ori prezentului. Dar nu întotdeauna, efectul de rezonanță petrecîndu-se uneori mult mai tîrziu. Cred, tocmai de aceea, că literatura a avut și are nevoie de o înțelegere și mai cuprinzătoare, dezvoltarea ei în continuare depinzînd în mare măsură de această înțelegere. Nu mă gîndesc, vorbind de înțelegere, la o dădăcie mai mult sau mai puțin sentimentală, ci la respectarea integrală și permanentă a specificității literaturii, fiind conștient că un roman autentic, un roman bun, e altceva decît un articol de ziar și că poemul, un poem bun, nu e tot una cu un reportaj. Sînt lucruri elementare, îmi dau seama, de aceea le amintesc, pentru că elementarele — fiind, așadar, mai mult decît necesare.

— Ați urmarit modul în care a fost celebrat Liviu Rebreanu la centenarul său de sfîrșitului anului trecut? Ați mai avea ceva de adăugat despre personalitatea scriitorului, despre semnificația operei lui de romancier, om de teatru, publicist?

— Despre Rebreanu se scrie și se vorbește încă în virtutea inerției, fără a se evidenția în suficientă măsură caracteristicile principale ale scrisului său. G. Călinescu îl situa pe Rebreanu, în 1940, cu mult deasupra a tot ceea ce se izbutise în epocă, în materie de roman. Călinescu evidențiază în mod clar că memoria de înălțare deosebită a romanului „Ion”, spunînd totuși că autorul acestui roman are o conștiință estetică „inferioară”. („Romanul s-a născut viabil în ciuda scriitorului a cărui conștiință estetică se gîlise inferioară creației”). Despre personalitatea principala a romanului, despre Ion, Călinescu spune că e „o brută”. („În planul creației Ion e o brută”, negîndu-și oricît complexitate. Călinescu greșea, limitîndu-și astfel înțelul (fîldează încadrarea marelui romancier în literatura literaturii contemporane și valoarea acesteia, în ansamblu). Iar după aceea în urma lui, au greșit alții, preluîndu-și și diluîndu-i caracterizările. S-a perpetuat astfel (în virtutea inerției, a cărei putere este nemăsurată de mare) imaginea unui Rebreanu cam tern, monumental dar fără acces la idee, romanul lăutăreț, marile lui romane, fiind asemuite de către un oarecare cu niște „cazărni austriece” (bine făcute, temeinic zidite, dar fără nici o țîșnire spre înalțuri). Nu s-a observat nici măcar atîta, nu-mi dau seama de ce, că o conștiință estetică superioară nu există și nu poate exista decît în operă și prin operă. Rebreanu nu a teoretizat, e adevărat, nu și-a exteriorizat neliniștile, dar asta nu înseamnă că nu a avut o conștiință estetică superioară și că nu a fost obsedat de idei mari, de așvîrsirea construcțiilor epice pe care le-a vădit neavînd nimic de a face cu „plătutudinea gospodărească”. Ion, de exemplu, e un personaj de o complexitate nebănuită, complexitatea lui fiind conținută și poate că de aceea nu a fost evidențiat. Dar ea există, Ion fiind exponențial, mai mult decît convingător, al unei dimensiuni existențiale fundamentale, setea de pămînt fiind pentru romani (îndeosebi pentru românii din Transilvania), mai mult decît o simplă dorință de a avea un jugăr în plus. Măreția romanului, bine sesizată de Călinescu, nu poate fi explicată decît prin situația în chiar înima unui aspirat vechi și profunde a desfășurării „poemului epic”. Altfel, în ce privește centenarul, nu am de spus decît lucruri bune, mai ales că s-au tipărit cu această ocazie, în „Istorie de masă”, mai toate cărțile genialelor prozatori. Am văzut cu ochii mei cum apăreau și dispăreau din librării aceste cărți, bucurîndu-mă neșus de mult, aceasta fiind, după socotința mea, cea mai înaltă cinstire care i se poate aduce unui scriitor.

— Care sînt proiectele literare ale scriitorului Ion Lăncrăjan?

— Decamdată, aștept de fapt de patru ani, să iasă la lumină romanul „Toamnă fierbîntă”, care a răfăcut (ca într-un făcut) li, soarta tuturor cărilor mele. Pînă atunci transcriu (pentru dactilografare, nu pentru tipărire) romanul „Cîntecul pîntecii” la care am lucrat mai mulți ani. Sper să isprăvesc această muncă (în fața ei actuală), pînă în toamnă, urmînd că după aceea să scriu o nouă — După dezastru — care s-ar putea să fie, pentru creația proprie, ceea ce a fost cîndva Eclipsa de soare.

POSTA REDACȚIEI de Ion Gheorghe

STOIAN ȘTEFAN SILVIU. Omagiu bobului de grâu: „Toamnă... frunzele ruginesc / coborind în spre pământ / pe teritoriul nor năpădesc / pale înspumate de vânt / din crengile devin păsări așezate / a cîte una cîntătoare / părăsesc răsădina de vară / plutind spre locuri calde, draguțele / în brazde / pe cîmpii / ... se ascunde cîte-un bob de grâu / așteptînd tovarășia fulgurilor zgolbiți / promite pentru vară recolte șiroind, pîrîu”. Pune mina pe cărți multe.

IOȘIF BERARU. Și-i tot verde: „De la verde la cadere / cîntă zăbrănit / uraganul dintr-o frunză / de dăruire / și-i tot verde / Și iară / „Cînd sint puțin fericiți / ca o strădă area de lozinci / alerg la primul chioșc / În cea mai scumpă țigare / apoi cad inepenit / umbrele mici / noaptea în colțuri de flără / și iară / și iară / și cum n-a-a fi. Se simte nevoie de părăsire / de răsădit / și-i tot verde / BUCINA CONSTANTIN. Zeul pădurii: „Un vajnic fecior / venit din soare-răsare / își răstigne degetele / printră florile de salcim / Ajutîndu-se unii pe alții / fluturările trec fericiți / pe lingă el / de parcă ar fi un zeu / al pădurii”. Bateți la mașină, să nu ne pară rău de nițu-mele.

DINU ION CONSTANTIN. Semnul de recunoaștere: „Astăzi la amlază / în tinărnă iarnă iar / cu săni / și zăpezi / decupate din fo de ziar / cu lupii trașci de cuminți / cineva / de undeva / ne va vorbi tremurînd / despre pelete din soare / „domni mei, eu afit am avut de plîns” / tu vei tuși de trei ori / oficial / dar ninoarea încoțază. / Două soare”. Afit!

IOAN CRĂCIUN. Din Baladă: „În crepuscul prădate / mi-am pierdut cohorta / se ținea împărțut / mi-ai ars brațul, zeule! / Mi-ai supt aerul, zeule! / În mine te-ai rețezat pe tine, zeule! / Dar nu arunca lîntoilor o clipă / așteptă, zeule. / Noi vă așteptăm.

SANDU DOCEANU. Rugă, astfel rețezată: „Miinile / luntri grăbit / trec depărtarea de vîrstă, / și așa cu mari țalări / „Obosiți / cal cu stele în frunte / mergem cu gândul subțire / să-și lepede straiul / albit / de-nuneric.

ARAFURA DIN NEPOS. Lebede zburînd: „Uită tot, uită-te / și cîntă și te joacă cu cercul și alegări / prin soare / și albastre picule / și te uită după zarea roșie / asfințită, uită-te / „Uită tot, uită-te / și mergi în pădure / și la marginea apei du-te / și azvîrle cu pietre și cîntă și te joacă cu cercul și alegări / prin soare / și albastre picule / și te uită după zarea roșie / asfințită, uită-te, uită, uită / Cînda deasupra ta / va întuneca o țară / dedesubt / o scîndură uită, uită!”

ILEA MARIAN. Trei strofe la mormîntul Ienei Vălenaru: „A rugînt ploaia-n cerdac / e ora moșnegilor ce mor prin spitale / Ileană a Vălenaru, să ne faci un colac / căci nu-ți trebuie cuplul dumitale / mînită telefonul ce zice că zăc / tu stai doar în noată cu fusul în mină / Ileană a Vălenaru, mai fă-ne colaci / din lut, din făină, din țarină / afară e mai, afară e azi / și plouă cu soare afară / Ileană ai sus, Ileană hai sus / fă gestul ca întia ora!”

VALERIU VALEVI. Aici: „Nu ochii căprioara din singe / decretet sezon mort! / O, de te-ar urmări ocol tristelor succese / în urechi ar bubui numai tăcerea / numai tăcerea. / Mai trimiteți.

ION ANDREI. Din Floarea de salcim: „Meritul inens conștă în faptă / Faptă lumă și viață / Floarea de salcim se desparte / lînștit de frunze / plutind în fîntina a doua / Viață — e adevărat — / pe sinii tăi se aude o voce”. Acestea ne-au reținut atenția, le reținem și noi. Dar nici înainte de ele, nici după, nimic.

CONSTANTIN TIGĂNELE. Trînd ca marea: de tot moartă.

DUMITRU BRANC. La Penelopa: „La ora aceasta n-au deschis magazinele / și spunea și o pală de vînt își înfioa părul / prin rochia subțire trupul tău lumina lucurilă / desfăcută în împrejurul nostru / dintr-un pahar singură s-a vîrsat zău / așa ei ne umezește picioarele / acum îți îndreptî gîndul spre mine / așezi altfel o cărămidă care nu imi stă bine / tu ai fost cu mine departe / în călătorii primejdioase / fără să știi / gîndurile mele sînt un popor / ... / cu care poți face ce vrei / și nu trebuie nici măcar să le spui / acum știu bine / unde mă aflu / unde simt melanc / Firul nu se mai rupe: „Știu eu că din mare începeau toate / și e o lungă poveste să vă spun de la început / umbrele cum dansau pe mîchile pe-rețiilor / rînilor care nu se văd; ceea ce ascunde lumina / la sfîrșit / eram cuprins de somn / și nu mai știam nimic / atunci voi ai umblat cu miinile prin mine / „numai singele să nu i-l luăm, e păcat” / somnul meu nu știu ce făcuse cu gîndurile mele / treceau căruțe cu coviltire lungi / și grînzii pentru acoperisurile caselor / fără să te simt veneai peste peptul meu / dar cîine poate rămîne deoparte / cînd la focurile pe care le aprîndem / vine tot mai multă lume / și nu-i mai e scris nimănu să rămînă singur”. Inșă cam lungite. Mai riguroși, că merită!

DOANDEȘ NICOLAE. „Aș vrea oda să vă-nchin / Și-n fața voastră să mă-nclin / pen-tru că sînteți fiecare / Oameni de cinste și onorați / Și noi vă sîntem răminci acasă, în cinste / onorați cu vîrstărie nu prea. / Și vorba dv.: „De exemplu, bunăoară / în viață există o scară”.

MATEIU ANDREI. „De ce simt că plec / spre revărsarea din mine / a cîmpurilor / necultivate niciodată? / Pe-aici cîte ceva, pe-acolo nimic.

CONSTANTIN FLORIAN. Partitura: „Sînt un pian mecanic / peste care filii / într-o ordine de neîntele / marea neagră / marea albă / ta-da-da-daam!”. Nu prea sînteți!

GHEORGHE DRAGOTĂ. Stimate Dragotă, nici o iotă.

B. J. DINU. Optium: „Zăbăvă mă inconjură / ca o toartă fără de care / iubirea mea nu rămîne / decît cioburi / dintr-o amforă mare / Sap mereu și nimic nu răsare / zăua în care să (dor?) iubirea / și ea să mă doară / și tu înlăuntrul / să nu fiu în afară. / Mai trageți de-un pic zăbăvă.

CRISTINA EMULEANU. „Păi, bine, măi dragi firăți! / vouă mă mult vă place / și voi în viață să vă uca / decît ajunși acolo / Fructe dulci să aruncați”. Vă dorim curaj!

BOCSA MIHAI și LEONTINA. Salutări de bine și concediu plăcut. Poezia-i mai departe.

AL. MAIAL. Acest III: „Inserare cu pă-sări... în locul arpiilor / aerul susține cîntecul lor / profet / și copacii abia mai respiră / fumul înăreșmat / după arderea cîntecului / iar pe timpurile lor pline de cuburi / așezate locului unde stelele / cresc în ochii izvoarelor”. Ar fi vedere adîncă, ar fi pătrundere a gîndului. Mai rămîne să agoniști culoare și puterile de-a zice.

GEORGETA PANTELIMON. Afit: „Ignorămurea / imaginii de pe frunze uscate / și cîntec de sirena / Urma ta / în ceașca gîndului... / E o nebunie / să vindici relicve”. Cam încoț și-ncoț, dispensare de cite ceva.

IOȘIF BERARU. Adierea: „Ajungă prin duminică / lung, părul tău / să-l frămînte umbra de ploaie / a sufletului meu — Ce aderă / cu adierea, cel mult discret galop”. Cosmo-precauție: „Fii atent cum calci / pe unde calci / Dar dacă mișcă ceva / în picurul acesta / de apă”. Inșă destul: cum ziceți: Urare Rfisei!

GEORGE ELIAN. Indemn de pe tîrmul scrii: „Ferește-te / de întîrzi prea mult pe corabie / ... / Ferește-te și ascunde-te / cit mai curînd, căci / mai tirziu / și abia atunci / ferește-te să rămîi singur / doi ochi”. Mai scurtați și dv.

EMIL PERȘA. Zidul umbrelor de toamnă: „Zidul umbrelor de toamnă vine / și se așeze galben pe pîmînt / pe iarba lui, soarele de miine / răsare iar acoperit de vînt / Strugurii se coc în vîile bătrîne / merele sint coapte în livezi / aici plutesc solare zările / în locul unde s-au topit zăpezi”. Iertare, și îndură-te bădăie!

ANA MARIA MUTĂSCU. Ne pare rău, rezultatul este — un rîspicat: NU!

STOICA GĂGEANU

Umbră fratelui meu

E fluvîul — dușga de lucruri ce se vede mi-am spus — și cîinele mă-nsoțea e locul unde venise cu fratele meu

azi e mori din tristul său joc de-a scaldatul cailor în fluvîu

mama-și mai trece ochii umbriți peste o vorbă sau starea ce i s-a dat și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

azi umbra fratelui meu umbla prin curte și-ades la timp îi bate o venă de plîns inecat

REMEMORĂRI

Frumos și tînr și neînfricat (IV)

12

asa dar în ziua de 6 mai, care cădea într-o duminică, în timp ce frunțaiși din munți analizau în discuții aprinse posibilitatea unui așa-zis armistițiu,

primele vesti despre prezenta armatelor lui Hatvani în apropierea Abrudului se confirmă. Avram Iancu în Raportul său despre mersul revoluției din Apuseni avea să descrie exact faptele: „Pe cînd noi ne certam, veni de la avansposturile noastre știri că Hatvani înaintea cu putere considerabilă spre Abrud. Eu întrebai pe Dragos cum se poate așa ceva: deoare armistițiu nu este denunțat și se stie el despre acest lucru? El afirmă că nu știe nimic și nu vroia să dea crezămînt curierului. Toțu s-a decis să scrie lui Hatvani. Peste o oră veni al doilea curier cu știri surprinzătoare că Hatvani a și ajuns în hotarul Abrudului. Românii, care se aflau de față, întrebă îndată pe Dragos, ce înseamnă aceasta.

El asigură din nou, că nu știe nimic, înțări însă pe onoare sa și chiar în numele guvernului maghiar, că și în cazul de-az întra Hatvani în oraș, noi putem să fim fără nici o grijă, pentru că nu ni se va atinge nici un fir de păr din cap. Noi se lînștiră cu atita, intră alții și Buteanu și Dobra, eu însă (Iancu) plecau lute de acolo și ajungînd la cvartirul meu, încălecai și alergai în galop la Cimpeni!” După plecarea lui Iancu, cam pe la ora 6 după amiază, cînd stirile despre prezenta armatelor ungurești la porțile Abrudului erau verificate, în casa unde se ținea consfățuirea i se ceru deputatului Dragos să ia o hotărîre în consecință. Acesta însă să-și întîmpine pe Hatvani hotarele Abrudului în calitate de delegați, și să-l roage să nu pătrundă în oraș pînă cînd nu se va cădea la o înțelegere. Delegații urma să-l asigure că discuțiile sint pe calea cea bună și că totul este o chestiune de timp. Fu alcătuită o delegație din trei persoane: deputatul Dragos, primarul Boer, un farmacist pe nume Herold și un frunțaiș român din Abrud, Iosif Crișan.

Armata lui Hatvani, care venise în mars forțat tocmai pentru a surprinde laolaltă pe toți cîmpărașii din oraș, se afla la marginea orașului gata de-a interveni.

Scena întîlnirii dintre mica delegație a abrudenilor și Hatvani este redată de acesta în raportul trimis lui Kossuth la 7 mai.

„În apropierea orașului m-a întîmpinat primarul orașului și a venit să deputatul Dragos spunînd că pacea e făcută și românii vor depune armele dumșanoase. Toțdoată m-au invitat să așez în tabără pe soldații mei, sub cuvînt că răsulații au mare teamă. Eu am respins această, declarînd, că de ar crepa inima tuturor răsulaților, totuși nu voi lăsa pe soldații mei să care au făcut drumul de dimineață, de la 4 noaptea și pînă la 11, flămînzii și setoși, și doamnă, pe vreme ploioasă, sub cerul liber și

în oraș, Dragos continuă să susțină că: „unșurii intră-adevăr vin, dar că nimănu nu se va întîmpla nimica”.

Acum ar fi fost momentul ca Buteanu și Dobra, cele două victime ale lui Hatvani, să se retragă spre cetate pe care le conduceau. Se pare, după toate mărturiile contemporanilor, că Buteanu a refuzat să lăsa din Hăbînd datu-rită unui mîndri și nepăsător în primul rînd. Mai apoi, așteptînd răbdător pregătire de plecare ale prefectului V. Moldovanu, se

În memoriile sale V. Moldovanu, pe o povestă această scenă: „Simlind marea primelie de moarte, eu am alergat numai decît la cvartirul lui Buteanu în scola română. Pe cal și la Cimpeni, imi zise Buteanu. Așteptă numai atia, pînă imi voiu aduce armele și strafa, cu scrisorile de la curier, — i-am răspuns... Mi se păru că am sezut un secol. În acest timp Buteanu putea fugi, dar întra lui cea nobilă nu l-a lăsat, ci m-a așteptat”.

Văzînd că nu există nici o posibilitate de a iesi din orașul înconșurat, Buteanu și ceilalți conciliatori se adunară din nou la reședința lui Dragos pentru a-i cere explicații.

Erau de față: Buteanu, Dobra, tribunul Boer și Andreica, viceprefectul Nicolae Muresianu și alți frunțaiși ai moșilor.

Buteanu însepu un rechiziționar nemilos împotriva deputatului Dragos, urmîndu-l în celă din urmă drept trădător. Acesta din urmă învoacă de mai multe ori numele guvernatorului Kossuth și salv-conducuț pe care-l are asupra sa. Buteanu replică cu același ton minios că acel salv-conducuț nu are altă valoare decît apărarea vieții și integrității deputatului.

În timpul acestei judecări aspre, care l-ar fi fost fatală lui Dragos, năvălîri în camera rechiziționarii Hatvani și ostaili săi.

Dragos văzîndu-l, încearcă o ultimă stratagemă adresîndu-l-se lui Hatvani cu cuvîntele: — Așa-i, domnule maior, că nimeni nu va compromite pe Kossuth?

— Nu! va răspunde rece și melămurit Hatvani. Astfel începe episodul amenințării și areștării lui Buteanu și al celorlalți frunțaiși care, în acel moment, sint lăsați să plece spre casele lor.

În ziua următoare tînrul prefect fu invitat la o întîlnire cu maiorul unșur și arestat. Pe înăntîmire din jurul Abrudului se arătară cetele conduse de Avram Iancu venite să elibereze pe cei rămași în oraș.

Mircea Micu

Irezistibila chemare

Urmare din pag. 1

lără: „Era un flăcău, hai, hai / Pe sapte fete nu-l dai. / Odată a mers la pețit / Și mîntuie i-au vorbit / N-o lua, e stricată / Avem una care e fată. // Era un flăcău, hai, hai, / Pe sapte fete nu-l dai / Cornul poestii crește, / Flăcău norumî plivește. / Striga beutei hatur: / Săpă-n înțeles locu. / În satul un flăcău, hai, hai, / Pe sapte fete nu-l dai. / Printră sălcii an-vară / A risipit mîere și ceară, / Fata satului, una / Ca soarele, griul și luna. // A fost un flăcău, hai, hai — / Azi cerne în vatră mălai”.

Dragostea față de universul spiritual al satului, de credințele, eresurile, miturile și practice sale, în care s-a simțit adînc implicat de mic copil, ne este mărturisită într-o rememorare din halucinanta carte autobiografică „Zei prînd soare”:

„Recitese o pagină din Istorie cu scolenii și mă pierd în anii copilăriei: la mîlul Oltului, copil, împietorîm din rîmurele un fel de pățuț peste care așezam păpuși de coceni, coji de ouă, panglicute, o lumînare aprinsă — nu mai știu ce — și seara, peste apa tulbură, pătuțul din rîmurele (ofrîndă cărul zeu?) îl așezam înghind o melodie, așa cum făceau sutele de femei și fete din sat. Corăbioarele cu lumînări aprinse lînceau în jos, unele se afundau, altele piereau spre gura unde Oltul lîntnește balaurul cu solzi de nisip al Dunării”. Și iată o luncă de noapte, ce o plutea de vis, prin aceeași lume înrăcătinată în străvechiile sale habitacii, în aceeași invălitătoare atmosferă de vrajă și mit: „Că mic sint: am sase ani — și plouă în carul cu druzi de porumb cules proaspăt. Eu stau cocoțat deasupra, ca o păianjen agățat de drugile infolate; mai sint sase care la fel de înalte și pline, în spate. De ce să mă tem? Strigoli nu ies cînd nu e lună (.) Și mergem în toamnă printră Lita și Odaia: satele dorm peste deal, hăuie liniștea în gurile cîinilor — lătratul lor e paza de sub cer a vacilor, a femeii cu varice, a vîntului, a omului și oluului. Arborii lui din stele ceruri de viață și hăuțuț tremurînd frunzele, dîndu-se peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

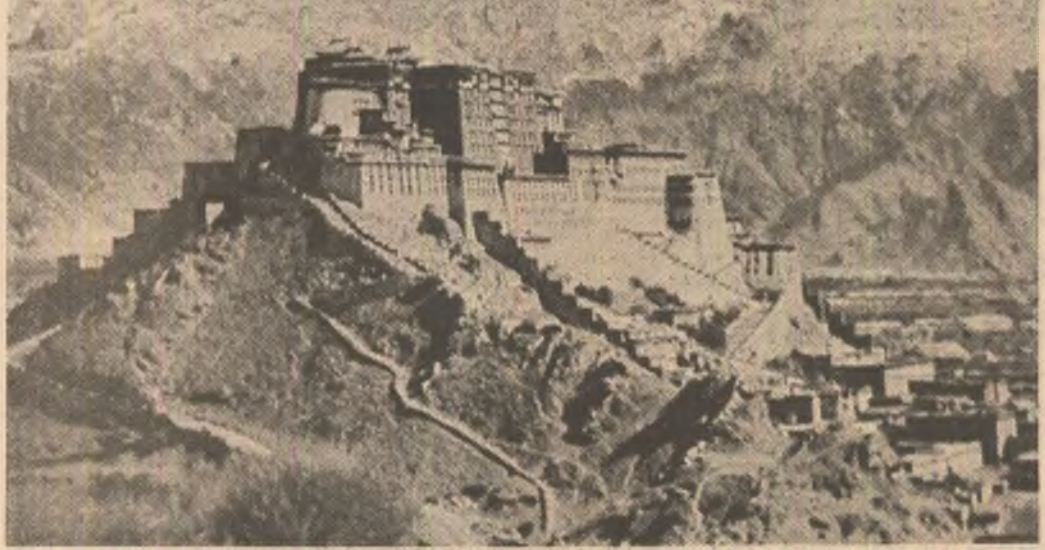
Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului, luncă mîrgînită de păduri dese și presărată cu bătrîni arbori stîngheri — ploșci și sacici strălînd peste timp suț boiție sinții lui (.) Cu fata în sus numai stelele mă văd și-mi vorbesc într-o limbă de împerecheate păduri și fluvii”.

Poetul, care s-a simțit tot timpul un dezrădăcînat, torturat de obsedantă, „vină” a plecării, „din casa mică a buciilor”, s-a considerat mereu îndatorat satului, parte rupuț din fînta celor din mijlocul căror a pornit pe lungul drum al Poeziei și la care s-a întors adesea, ca la un izvor pururi datorat de puteri și speranțe. Pentru cine cîntătoare împrejurimile satului,

DIN TARILE SOCIALISTE

PATRU ZILE ȘI PATRU NOPTI PE „ACOPERIȘUL LUMII”

Tibetul continuă să fie încă o minune a lumii — și, în egală măsură, o enigmă a ei. A descinde însă în Tibet și a încerca să-i pătrundă înima adâncă și spiritul misterios este ca și cum ai cobori în strămosi, în ancestralitate, în propria ta ființă de început. Și măsurind cu lacrima ființa ta, să te poți obișnui, analiza, exterioriza, expune oricărui privitor. Să recunoaștem, dacă nu este o împietate, gestul rămâne adesea o neputință. Astfel, sub o privire mai... turistică (deși chiar și turismul se despozează aici de valențele frizind extazul gratuit și frivolitatea grandiloventă), Tibetul, mai exact Regiunea Autonomă Tibet a Republicii Populare Chineze, se înfățișează ca o întinsă zonă muntoasă situată în partea de sud-vest a Chinei, cu o suprafață de 1,2 milioane de kilometri pătrați și 1.890.000 de locuitori. În ceea ce privește densitatea 1-2 oameni pe kilometru pătrat — spațiu suficient de meditație I și acțiune.

Mulțumesc șoptit în suflul gândului meu pilotului chinez — și pu în piciorul pe acoperișul lumii. Nu, de data aceasta n-am mai pus între ghilimele binecunoscuta metaforă, pentru că Tibetul, adică această parte a Himalaiilor, înseamnă că se poate de concret și natural cușma lumii, stragăna ei, căpătoria cerului. Pu în piciorul, zic, cu precauție și emisie — și am deodată un straniu sentiment cosmic, lunar, așa cum bănuială fi avut Armstrong, după cum l-am văzut eu la televizor chipând euforic pe suprafața astrului. Mă cuprinde o beție ciudată și simt chiar cum mă ridic de la sol mai mult decât se cuvine. Inima îmi bate să scape din buietur, singele mi-a năvălit în ochi și în obraji. În cap mi s-a dezlanțuit vântul stelar. Un drog dulce-amărui se înșinuează în toată fibra ființei mele. Plutesc! Și

șina cu care călătoream, în toate locurile de popas. Acomodarea noastră de o zi este totuși floare la ureche. Lu Xingzhou, chinez din Shanghai, care lucrează la biroul de afaceri externe al Guvernului Regiunii Autonome Tibet, însoțitorul nostru pe parcursul celor patru zile și patru nopți tibetane, îmi spusese că i-au urcat trei luni pentru acclimatizare. Mă întorc atunci, cu gîndul înfiorat, în pre-documentare și-mi spun — în cunoștința de cauză de data asta — că nu întipărilor Tibetul se numește așa, și nu altfel. În chineză, regulărilor se zice Xizan, adică „Locul ascuns din vest” (xi = vest; zan = a ascunde). În tibetană există așa-numitul Regat Tubo, al „oamenilor cu animale” (tu = regat; bō = om cu animale; și în sanscrită, bō = refugiu). De la Tubo la Tibet drumul e scurt, calea-nțeleasă. Înțelegând astfel și ocupația de căpătene a fibranților: creșterea animalelor (oi și iacii) și cultura de agricultură primitivă, pe mici porțiuni de defileu, cu greu eliberate de pietre. Creșterea și seacă specifică, pe care acum, în noiembrie, o secerau, o băteau cu măturile ori cu copitele calilor și o vinurau în bincărele deasupra capului, să îndepărteze ploava din bobul rămas curat, când o făină, care arse și uscată, și păstrată la soare, în pungă, constituie hrana de bază a păstorilor tibetani.

Că năvăliri în altă parte, în drumurile mele, am întâlnit aici, moștenită de veacuri, opoziția cea mai flagrantă dintre polul orbitor al bogăției și polul întunecat al sărăciei. Căci ce poate să însemne Palatul Potală decît una din cele... cite mai sint, minuni ale lumii? Construit în secolul al VII-lea, de către cel de-al 33-lea rege al tibetanilor, el avea nici mai mult, nici mai puțin de 990 de încăperi. La sfîrșitul secolului al VIII-lea însă, pe vremea ultimului rege tibetan care nu era budist, un trăsnet prefăcuse totul în scrum — mai puțin două odăi. Dar tibetanii îl construiseră din nou, sub Dalailama al V-lea, mult mai impunător, mai opulent: 10.000 de încăperi, 130.000 de metri pătrați, 400 de metri lungime și 350 lățime, ziduri de 3-5 metri grosime și o înălțime de 117 metri. De fapt, sînt două palate sub același acoperiș palatului roșu, unde sînt adăpostite monumentele funerare ale unor Dalailama și au loc slujbele religioase; palatul alb, locuința a lui Dalailama și altor căpetenii budiste. Spre a avea o imagine cit de palidă a bogăției ce doșpește aici, amintesc că pagodele în care se află sicriile conducătorilor supremi sînt din aur masiv și argint: trei sicrii din aur și cinci din argint. Pentru un singur ansamblu funerar — cel în care se află înmormîntat Dalailama al V-lea — s-au folosit 3.721 kilograme de aur.

Sigur că cea mai mare povară pentru înălțarea palatului au purtat-o săracii, binecredincioșii tibetani, care știau că Potală înseamnă (din sanscrită citare) „Baza cea mare care duce suficiențele oamenilor în lumea cerească” — și pe care, într-un moment de reverie lucidă, l-am înțeles.

Viața în Tibet decurge încă după niște reguli și relații înstrăinate care nu se deosebesc prea mult de cele din epocile de început ale civilizației umane. Este greu să pui alături fie și numai cu imaginația, Palatul Potală și locuința unui tibetan, care se confundă adesea cu stîncă în care este săpătat sau de care este lipită.

Am spus toate acestea, tocmai pentru a scoate, cu cât mai mult în evidență prefăcările în bine aduse de epoca socialistă, tot mai puternic cîmpănită în ultimul timp în Tibet. Printre hotărîri luate la cel mai înalt nivel a început construcția a 43 de importante obiective, între care întreprinderi industriale, edificii social-culturale și sportive. Se înalță hoteluri cu două etaje, o mare dezvoltare în viitorul apropiat spitale, palate de cultură, se extinde rețeaua rutieră.

Dar ceea ce m-a impresionat pînă la a-mi ascunde o lucrare în mîna dorului este fluxul de lumină pe care-l aduce soala, topind din stîncă ignoranței și efectele sale. Practic, Tibetul era pînă nu demult o regiune analfabetă, tibetanii — pur și simplu ca și începutul lumii — trecîndu-și viața sub abotputernicia religiei. În ultimul timp însă s-au înființat în Tibet peste 200 de școli elementare și 55 de licee, în care învață peste 100.000 de școlari. La Lhasa există o Universitate și un Institut agrozootehnic, în al căruia înființat un Institut al naționalităților — cu un total de 7.500 de absolvenți și 2.000 de studenți la ora de față. Cei mai mulți dascăli sînt tibetani, alături de care trudesc, cu dragoste și înțelegere, dascăli chinezi.

Nu voi uita multă vreme o scenă petrecută într-o așezare rurală. Deși învățtoarea tibetană Fel Qi, o tinărie femeie de 24 de ani, școlita la Lhasa, s-a lăsat greu fotografiată — nădrăvenia de aparat îi poate fura chipul! — nu mi s-a încăpea în pielea de bucurie cînd mi-am manifestat dorința de a-i vedea clasa. Și în ciuda decorului sărăcăcios, a băncilor înfipte direct în pămînt, încăperea s-a umplut de un zîmbet plăcut: școlarii din clasa I ne-au întîmpinat recitînd în cor o poezie. În acel moment semănau cu toți copiii lumii de-o vîrstă cu ei. Erau frumoși, isteți și nerăbdători să spună tot ce știu.

Ion Andreiță

ANUL INTERNAȚIONAL AL PĂCII

Olimpicii din țara păcii

Înstruiți și educați în zodia efervescenței a anilor noștri, copiii României socialiste nu pot crește decît în cultul păcii. Pentru că însăși țara în care trăiesc și învață a deveni un etalon și un simbol al păcii pe toate meridianele globului! Îmi amintesc că eram odată pe cîmp. Griul țese biruitor din lărmă și acum se întindea — mare verde — pînă-n cîmpăna zării; soarele ardea imbiator pe boltă, iar vîzduhul era plin de ciocirlii. Niciodată n-aș fi crezut că pot exista pe lume atîtea ciocirlii! Înălțau, de acolo, din țările albastre, un imn fără seamănă luminii aceleia calde și pure, sub imperiul căreia aveau loc toate zămislirile. Senzația acelor clipe sfînte am retrăit-o zilele trecute, amplificată și cu adevărat reverberată în suflet, printre participanții la etapa națională a olimpiadelor școlare de chimie și biologie, din clasele a VIII-a, etapă care s-a desfășurat pe meleaguri teleormăne, mai precis în municipiul Turnu Măgurele. Erau acolo copii din toate județele țării — „cei mai buni, dintre cei buni”, cum s-a spus! — antrenati într-o competiție pașnică, ce poartă pe ea semnul olimpic al fair-play-ului. O competiție la care

cele două comisii care au pus note și au acordat distincții au avut un singur regret: acela că n-au putut acorda mai multe premii. Deși, și așa, pînă la urmă a fost depășit numărul prevăzut inițial. Dar ceea ce este mai important, dincolo de distincții și de trofeele cucerite de micii competitori, este faptul că din toate județele țării au venit la Turnu Măgurele pentru o-și etala cunoștințele și a-și pune în valoare pregătirea, elevi extrem de bine pregătiți. O dovadă în plus că în oricare colt al țării noastre se practică azi un învățămînt modern, deschis spre știință și aplicație, practică! Așa cum griul verde, încorporînd în el raze de soare, trude și binecuvîntare a pămîntului și cîntec de ciocirlii, devine piine aromitoare pe masa oamenilor, tot astfel și „olimpicii” de azi, de pe băncile școlii, prin lumina de carte, prin cunoștințele acumulate în ani de strădanii, vor fi specialiștii de mîine ai țării. Ei vor purta în inimă, pretutindeni, steagul cu dorința noastră de pace. Steagul păcii pe întreaga planetă!... Pentru că învață și cresc într-o țară a păcii!

Dim. Rachici

DIN LIRICA AFRICII

DAVID DIOP

Senegal

Sfidare forței

Tu ce te-necovi și tu ce plîngi / Tu ce mori într-o zi ca asta fără să știi de ce / Tu ce lupți și tu ce păzești odihna celuialt / Tu ce nu mai privești cu risul în ochi / Tu frațele meu cu fața de teamă și neliniște / Ridică-te și strigă: „NU!”

JEAN-BAPTISTE MUTABARUKA

Ruanda

Amintire

Adu-ți aminte de seara-acea blindă / de ling-o ființă / și de dansul ierbil ce se-ndoaie sub vînt / de apa ce curge în marea-i din vale. / Aminteste-ți, aminteste-ți de goana nebună / prin asvîzătorii, arie de tăcără / pădurii ce pierce. / Aminteste-ți de primele zile de școală / de alfabetul rebel / de șirul de numere indivizibile / din praful ce se moaie. / Aminteste-ți de mingierile mamei / de miinile ei modelîndu-ți obrazul / de nervii-necordați în canicula sub razele aspre / de soare / comoară fără de preț, inegalabilă mamă.

JOHN PEPPER CLARK

Niger

Ibadan

Ibadan, / înproscînd roșu / și aur — arance și risipit / printre șapte coline ca un porțelan / spart în soare.

CLÉMENTINE NZUJI

Congo

Poem

Acceptă să vorbești pentru foame / la-i forma și mizeria / O! poem al celor de mult infomețați

Mișunind lacomi pe străzile orașului / Singuri sfîșindu-și viscerale / Crezînd că prind speranța ce le scapă.

O! poemul meu / Fă-te crainicul acestora / Ce nu pot vorbi și nici să se aperi / Infometați rapaci de viață și dreptate...

Dar totuși... / Nu-ți grăbi pașii / Veni-va și timpul săracului / Timpul ultimei sale revanșe.

TCHICAYA UTAMSI

Cîntec de leagăn

— Te iubesc copilul meu, / dormi dacă iubești pe mama. / — Femeie, dar copilul doarme bine! / — El doarme bine / dar fluturii rîi dansează în cerc pe capul lui. / — De ce mai plîngi, de doarme bine? / — El doarme bine / și fluturii rîi deasupra lui dansează în cerc.

ELOLONGUE IPANYA

Camerun

Tam-tam

Cînd pielea ț-o-nînzî dînd-o / minilor negre noduroase-nnodeate cu viața / tu naști dorință, Tam-tam. / Cînd deodată miinile mele bogate bat ca un / galop fantastic de bivoli / pe ombilicul tău sonor, se urcă-n mine miinile / refulate de dorinți eliberate.

Sandom I Kong-Kong-Kong-Tam-Tam I / Tam-tam nocturn de stilpi țărîmași / în străluciri de proaspătă carne, / tinerețea mea repatriată-n hotarele neputinții / Călare pe piroga-n derivă / Tam-tam al noșilor mele / Tam-tam al buzilor de negru Bakongo / deschide-mi ritmul vieții celei noi / ce o sămîntă care se cunună cu pămîntul / și naște arbustul ce crește-n / sudoare de sînge și lacrimi.

In românește de / Mircea Traian Biju

INSEMNAȚII DIN TIBET

nu-mi este greu să înțeleg — în aceste condiții — cit de puternic s-a instalat aici religia, cu toate minunile ei, și nici că pasul spre ceruri ar fi de neimaginat. Starea prin care trec — mi se explică și înțeleg — se datorează unor efecte specifice de altitudine tibetană: aerul rarefiat, presiunea scăzută, doza mare de ultraviolete — totul, la 3.800—4.300 de metri. Aici există numai două mari anotimpuri: sezonul cald (și ploios) și sezonul rece (uscac). Vara, oxigenul este văduvit de o treime din cantitatea necesară. Iarna, proporția ajunge la jumătate. Eu mă aflu în Tibet la începutul lunii noiembrie, în cea de-a treia lună de iarnă, care va să zică. De aceea, cînd mi se recomandă ca această primă zi s-o folosesc pentru acomodare — a se citi: să alinați tălă la pat — amîndu-mi se întîmpină cînd altor înși, neascultători, le-a explodat pur și simplu inima — nu-mi mai trebuie alt îndemn către banala plajă-mă, cu toată lășta exoticiiului oraș Lhasa, în care am ajuns după suta de kilometri ce-l desparte de aeroport. Lhasa, supranumit „Orașul sfînt”, iar într-o accepțiune mai veche „Orașul unde trăiesc caprele de munte” — mă farmecă pînă la fascinație cu numele său de misterioasă țelitate orientală.

Atîpesc — și visez că cineva mă sugrumă. Mă trezesc. Pace. Nu-mi ajungea aerul — și de aici coșmarul. Refuz însă să apelez la perna cu oxigen, deși a fost nelipsită, ca o mîreasă în luna de miere, în toate cele patru zile și patru nopți, cit am stat pe „acoperișul lumii”; în hotel, în ma-

REVISTA STRAINA

● FINLANDA. APISUL FINLANDEZ s-a ajuns la maturitate artistică în 1946. În deceniul următor, el a fost în lume reușind să cucerească odată cu primele premii, și o binecunoscută recunoaștere internațională. Unele afise din perioada respectivă, mai ales cele de grafică, au devenit — potrivit lui „Look at Finland” — opere clasice. Afisul, ca mijloc de informare sau de reclamă, a devenit o componentă a culturii finlandeze. Ca urmare, în anul 1975 a fost deschis la Lahti, Muzeul Afisului Finlandez. De cel mai mare succes se bucură în Finlanda afisul cu tematică socială sau axate pe probleme ale vieții contemporane: lupta pentru pace și securitate în Europa, protejarea și ameliorarea mediului înconjurător, problematica țărilor în curs de dezvoltare, problemele generate de criza de energie etc.

Unul dintre reprezentanții de frunte ai școlii finlandeze a afisului este Erik Bruun, personalitate multilaterală în lumea artelor plastice din țara celor o mie de lacuri. Mai important decît valoarea artistică în afisele lui ca de altfel ale marilor majorități a autorilor finlandezi de afise, este ideea, capacitatea să emponeze și să influențeze rapid. Imaginea vizuală acționează mai repede decît textul scris. Un bun afis, scrie „Look at Finland” nu explică, nici nu arată, el trimite, mesaj direct conștient. Afisul este un gen independent față de celelalte genuri de artă plastică, dar el aparține tuturor acestor genuri. În bun expus trebuie să aibă ceva de spus multimi care trece pasivă pe o stradă plioasă, trecătorii venii de departe. Mesajul lui trebuie să fie direct și privire. Artista plastică finlandeză consideră munca de elaborare a afiselor ca deosebit de interesantă și demnă de respect pentru că afisul se adresează tuturor. Este ceea ce se străduiește să demonstreze și marele număr de expozite cuprînse în colecția reprezentativă a Muzeului Afisului Finlandez, o instituție de cultură cum sînt putine în Europa și în lume. O instituție la carel exemplu se cere a fi urmat de toți cei care consideră afisul ca o armă în luptă pentru artă angajată, pentru progres social, pentru pace, împotriva războiului.

● SPANIA. „Figaro Magazine” publică unele date inedite din viața lui Pablo Picasso, marele pictor spaniol care a înecat din viață la 8 aprilie 1973.

Pe parcursul celor șaptezeci și opt de ani de mîndă neobosită, din cel nouzeci și doi trăit, Picasso a creat asupra unei opere care, lăsată moștenire, s-a ridicat la fantastica sumă de 1.251.673.200 franci! O parte dintre lucrările pictorului și sculptorului care a fost Picasso, au intrat

în patrimoniul statului francez, ele servind ca fundamant pentru deschiderea Muzeului Picasso de la Paris, la 23 septembrie 1985, iar o parte a venit celor șase moștenitori ai lui. Oamenii care l-au cunoscut pe Picasso povestesc despre haosul incredibil și dezordinarea care domnea în atelierul marei pictori. Picasso nu știa să scrie, nici măcar ceea ce lucra el însuși, nici ceea ce cumpăra, nici lucrurile primate în dar. El nu s-a preocupat cu lucrările sale să fie arătate într-o ordine, să fie sistematizate. Numai așa s-a putut împlini ca după moartea lui să se găsească într-un sertar, la un loc, pinza rămasă de la niște panofii și manuscrisul lui „Ubu Rege”. Picasso nu obișnuia să se mute cu totul dintr-o casă într-alta. Cînd pleca, el înclua și lăsa totul așa cum a fost, în ideea că în ziua ce revină la fosta locuință, înțelegem, deci, disparerea notariului Pierre Zecri, înscrisat cu rezolvarea pro-

Balkanice
KOSTAS MONTIS
Închisoare
Cel mai rău nu-l / Faptul că m-au zăvortit în / această-nchisoare / Că au luat cheile și s-au dus / Cî faptul că nu știu / Pînă unde mi se-nînde-nchisoarea / Faptul că nu-i știu nici contururile / Ca să fac la urma urmelor / Si eu ca tot omul / O tentativă de evadare
In românește de / Dumitru M. Ion

blemelor legate de succesiunea pictorului, care a găsit în vila California din Cannes, din care Picasso se mutase cu șaisprezece ani înainte de a se stinge din viață, îngho o periață de dinți învelită într-un ziar din taboul de bronz. Le-au trebuit șase ani celor șapte specialiști pentru ca împreună cu notarul să pună la punct tot inventarul operelor de artă și bunurilor rămase. Pe urma celului care a fost Picasso, unul dintre cei mai mari artiști ai tuturor timpurilor.

● S.U.A. THOMAS FLEMING face parte din generația vîrstnică a scriitorilor americani. A publicat cincisprezece romane dintre care ultimul, „Prada de război”, a văzut lumina tiparului în 1968. El este în același timp un fin și atent observator al fenomenului literar american. Opiniile lui despre relațiile dintre scriitori și criticii literari le-a formulat de curînd într-un interesant articol intitulat sugestiv „Războiul dintre scriitori și critici”, publicat în revista „The New York Times Book Review”. Scrisorile lui de critică literară, ca acest „război” este în curs de desfășurare, aduce exemple și îl lasă pe cititor și pe cel în cauză să vadă ce este de fapt.

Iată cîteva gânduri ale lui Fleming: „Se cunosc multe cazuri când anumîți scriitori au reușit să dobîndească o recunoaștere generală în epocă. Theodore Solotaroff, directorul editurii „Harper and Row”, analiză în timpul său recent pe marginea romanului „Corabia nebunilor” de Katherine Anne Porter. Rezultatul a fost pur și simplu pozitiv. Și amintesc Solotaroff. Cartea a avut vreo 400 recenzii! În această cantitate s-au găsit numai trei recenzii al căror autor nu au „cumpărat” părerea editurii că este vorba despre romanul unei mari scriitoare că romanul este opera legată din pana unui scriitor de necontestat geniu. Numal trul... individualități au avut nervii suferenți de tari pentru a scrie că romanul este pliticos...”

Trag scriitorii vreun folos de pe urma recenzilor criticilor pe marginea cărților lor? Se întrebă Fleming. „După cîte știu eu nu. Motivul principal îl constituie faptul că recenzii sînt prea scurte. Un alt motiv este numărul redus al recenziilor și caracterul lor contradictoriu. De exemplu, Walter Clemons de la „Newsweek” scrie referitor la volumul „Linii și umbre” al lui Joseph Wambaugh că „scriitorul este departe de a fi scris cartea sa cea mai bună”, în timp ce criticul Elmore Leonard scrie în paginile aceleiași reviste, că „Linii și umbre” este cea mai bună carte a lui Wambaugh.”

SPORT

Șeherezada Bucureștilor...

Pe povestea cu lebede roșii, poate și puțin arabă, avînd în vedere fumul trenurilor, pe care echipa Rapid o spune de o mie și una de săptămîni callului de scu, Giulești. Și fiecare caoș din preajma Gării o ascultă cu uimire și apoi o transmite prin cîntec întregii țări. Pentru mine, Rapidul este ca o drope verde plînd prin spații și răspîndind binecuvîntarea dragostei în griul cu care ne hrănim vesele, ne prelungim viața și urcăm zidul înalt al dorințelor, dincolo de care se află cele mai întinse livezi. Pentru mine, Rapidul este o dimineață aurie de toamnă, cînd în gîtle din cîmpia Brăgăraului și-a Debrașei, unde trenurile opresc doar o singură clipă, zeci de oameni se aruncă în vagoanele amoroșite de somn, ca să intre în București pentru două ceasuri, otit cîl joacă Rapidul și apoi să se întorcă în satele lor dominate de salcîmi și să țeară basme ce s-au petrecut mai mult în iarba închisurilor lor.

Pentru că Rapidul, prima mare echipă muncitorească de la noi, înainte de a fi o echipă este o legendă, ea trebuie căutată în istoria fotbalului românesc cu lampa lui Aladin. În peștera ei cu nestemate, dar și cu ape rele, stă în lumină nume celebre, care au rodit cîntece fără de sfîrșit, la fel cum glasul roșilor de tren rodește tristețe dulce și dorul veșnic de

a atinge depărtările cu mîna. Rapidul face parte din suflul oamenilor simpli ca bobul de făină din bradul sărbătorilor de iarnă, ca fantasma lunii din aele mării, ca durerea din suferința înfrîngerilor. Rapidul este cel mai scurt drum între culmea gloriei și valea plîngerii. Dar pe drumul ăsta clocește și arde în vilvătăți patimo. Rapidul se scrie cu petală de mac și se țipărește în transfigurările auguste pe care le încearcă roua pe arborii copilăriei cei adumbriți de cocoiș albaștri. Noi toți cîți iubim Rapidul ne spălim cu cimbru la subțorii cînd, pătrunși de-o tristețe galbenă, de tristețe din zori a Șeherezadei, vrem să-i rostim numele. Pentru că Rapidul este butucul de vie care ne împrumută ființa toamnei, densitatea vîntului de primăvară și fereastra prin care ne uităm spre mîngăile țării.

Rapidul e rîul pe care plîtim în toate zilele care se compun din corăbii și fanteze plînd. Rapidul e Rapid. Înșiră-te mărgăritar al poveștii pe încă zece mii de săptămîni.

Lebăda noastră roșie pe care ne sprijinim plecăriile și întoarcerile în București.

Rapidul e curcubeul culcat de-a lungul Gri-viței, peste podul Grant, de-a lungul căii Giulești și pînă la marginea vieții noastre.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunzislău, Mihail Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95
Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII